

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2022 - 2023

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pavel Vasiliak

**Analýza vzdělávání příslušníků Hasičského záchranného
sboru Ústeckého kraje**

Praha 2023

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jiří Víšek, Ph. D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR PART TIME STUDIES

2022 - 2023

BACHELOR THESIS

Pavel Vasiliak

**Analysis of education of members of the Fire Rescue
Service of the Ústí Region**

Prague 2023

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Jiří Víšek, Ph. D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne
6. března 2023

Pavel Vasiliak

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Jiřímu Víškovi, Ph. D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval. Děkuji všem kolegům, kteří pomohli s průzkumnou částí mé práce. Děkuji i své rodině za ohromnou pomoc a trpělivost.

Anotace:

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou vzdělávání příslušníků Hasičského záchranného sboru Ústeckého kraje. V teoretické části práce se autor zaměří na seznámení s Hasičským záchranným sborem a jeho systémem vzdělávání. Cílem praktické části bude předložit ucelenou analýzu vzdělávacího systému u Hasičského záchranného sboru Ústeckého kraje a zhodnotit jeho efektivitu. Bude tak provedeno na základě obsahové analýzy, odborné literatury, vnitrostátních právních předpisů a dalších koncepčních dokumentů a řízených rozhovorů s příslušníky Hasičského záchranného sboru Ústeckého kraje. V neposlední řadě bude čerpáno ze zkušeností autora práce, který je příslušníkem Hasičského záchranného sboru Ústeckého kraje.

Klíčové pojmy:

Andragogika, Hasičský záchranný sbor České republiky, Hasičský záchranný sbor Ústeckého kraje, integrovaný záchranný systém, jednotky požární ochrany, odborná způsobilost, příslušník, systém vzdělávání, vzdělávání.

Abstract:

This bachelor thesis deals with the analysis of education of the members of the Fire Rescue Service of the Ústí Region. In the theoretical part there will be acquaintance with the Fire Rescue Service and its system of education. The aim of the practical part of the thesis will be to present a comprehensive analysis of the education system of the Fire Rescue Service of the Ústí Region and to evaluate its effectiveness. It will be done on the basis of a content analysis of professional literature, national legislation and other conceptual documents and controlled interviews with the members of the Fire Rescue Service of the Ústí Region and last but not least the experience of the author of the thesis, who is a member of the Fire Rescue Service of the Ústí Region.

Key words:

Fire Rescue Service of the Czech Republic, Fire Rescue Service of the Ústí Region, Integrated Rescue System, Fire Protection Units, Professional Competence, Member, Education System, Education

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 HISTORIE HASIČŮ V ČECHÁCH A VZNIK HZS ČR.....	11
1.1 Počátky českého hasičství	11
1.2 Vývoj hasičstva po válce.....	12
1.3 Hasičstvo v současnosti	13
2 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR A JEHO ÚKOLY	16
2.1 Postavení HZS.....	16
2.2 Úkoly HZS	16
3 CHARAKTERISTIKA HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ÚSTECKÉHO KRAJE.....	19
3.1 Hlavní údaje o kraji.....	19
3.2 HZS ústeckého kraje	20
4 SLUŽEBNÍ POMĚR	21
4.1 Vznik služebního poměru	21
4.2 Druhy služebních poměrů	22
4.3 Služební zkouška.....	22
5 VZDĚLÁVACÍ SYTÉM HZS ČR.....	23
5.1 Koncepce vzdělávání Hasičského záchranného sboru ČR	24
5.2 Instituce poskytující vzdělávání příslušníků HZS	25
5.2.1 Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku.....	26
5.2.2 Školní výcvikové zařízení HZS ČR středisko Brno.....	26
5.2.3 Školní výcvikové zařízení HZS ČR středisko Zbiroh.....	27
5.2.4 Institut ochrany obyvatelstva v Lázních Bohdaneč.....	28
5.2.5 Záchranný útvar HZS ČR.....	28
6 VZDĚLÁVÁNÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ HZS ČR	30
6.1 Základní odborná příprava	30
6.2 Kurzy k získání odborné způsobilosti a prodlužování platnosti osvědčení o odborné způsobilosti.....	30

6.3	Specializační kurzy	31
6.3.1	Příprava na vykonání služební zkoušky	31
6.4	Pravidelná odborná příprava	31
PRAKTICKÁ ČÁST		34
7	METODOLOGIE	34
7.1	Výzkumný cíl	34
7.2	Výzkumný přístup	34
7.3	Metoda sběru dat	35
7.4	Realizace a průběh výzkumného šetření	35
7.5	Výzkumný soubor	35
7.6	Potřeby učení	36
7.6.1	Vznik potřeby učení	37
7.6.2	Cesty k naplňování potřeb učení a vzdělávání	38
7.6.3	Překážky v učení	39
7.6.4	Motivace k učení	40
7.6.5	Vzdělávací proces	40
7.7	Analýza dat	40
7.7.1	Analýza rozhovoru s metodikem na úseku IZS HZS Ústeckého kraje	40
7.7.2	Analýza rozhovorů se směnovými příslušníky HZS UK	43
ZÁVĚR		47
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		49
SEZNAM ZKRATEK		53
SEZNAM OBRÁZKŮ		54
SEZNAM PŘÍLOH		55

ÚVOD

Naše společnost se velmi rychle vyvíjí, a to ve všech odvětvích, jako je školství, technika i průmysl. Vzhledem k tomuto faktu je nutné neustálé rozvíjení jedinců, čímž následně roste význam dalšího profesního vzdělávání, související s pracovním životem, kvalitou poskytovaných služeb a schopností obstát na trhu práce. Postupně se začíná měnit i význam základních pojmů spojených se vzděláváním. Pojem vzdělávání se nahrazuje pojmem kvalifikace a všeobecné vzdělávání zase pojmem kompetence, ke kterým patří schopnost rozhodování, komunikace, získávání informací apod. Tyto schopnosti jsou součástí všeobecného i odborného vzdělávání.¹

Vzděláváním dospělých, jejich výchovou, péčí o ně s respektem všech specifíků dospělé populace, personalizací, socializací a enkulturací se zabývá andragogika. Pojem andragogika pochází z řeckého slova aner, andros (v překladu muž a ago – vésti).²

Názor hasičů na vzdělávací proces, vzdělavatele, profesní vzdělávání a učení je v souladu s tím, co víme o potřebách dospělých v andragogice. Profesionální hasiči mají specifické potřeby týkající se struktury, časové dotace i obsahu vzdělávání. Na obsahy vzdělávání, jejich využití a spojitost s praxí je kladen největší důraz. Důležitým prvkem ve vzdělávacím procesu je zpětná vazba, a to nejen při oficiálním vzdělávacím procesu, ale také při učení z vlastní praxe. Efektivitu vzdělávání a učení ovlivňují priority, které logicky do procesu vzdělávání a učení v případě dospělých vstupují, např. osobní život, rodina a zájmy. Při oficiálním formálním i neformálním vzdělávání je vždy důležitá odborná znalost, délka praxe a charakter vzdělavatele. Ve vzdělávacím procesu je nutné získávat kompetence prostřednictvím různých procesů osobního rozvoje spojené s individualitou a charakterem každého hasiče.

Cílem práce je za pomoci polostrukturovaných rozhovorů s metodikem na úseku IZS HZS Ústeckého kraje a směnovými hasiči různého věku, z různých stanic kraje a s rozdílnou délkou praxe, předložit analýzu vzdělávacího procesu u HZS Ústeckého

¹ BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. Andragogika, s. 19. ISBN 8086432238.

² PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, s. 16. ISBN 978-80-86723-58-7.

kraje. Vzdělávací proces bude ve výzkumné části práce popsán a následně bude provedena analýza a doporučení pro praxi u sboru HZS Ústeckého kraje.

1 HISTORIE HASIČŮ V ČECHÁCH A VZNIK HZS ČR

Na úvod této kapitoly by bylo vhodné zmínit omezenou nabídku zdrojů, z nichž je možné čerpat, hlavně při popisu historie Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „HZS ČR“).

Oheň má ke svému vzniku na naší planetě Zemi vhodné podmínky. Zpočátku vznikaly ohně náhodně. S postupem času začal oheň ovlivňovat život na zemi. Jako první to byl člověk, který přišel na to, že třením suchých dřev vznikne oheň. Díky tomu začaly vznikat chutné pokrmy, které mj. podporovaly zdokonalování mozku. V dávných dobách platilo, že ten, kdo před ohněm uteče, vyhraje. Zpočátku člověk v boji s ohněm prohrával. Až postupem času zjistil, že oheň uhasí nejlépe voda nebo zemina. Avšak musel mít po ruce lopatu nebo jinou nádobu. Za vlády Přemysla Otakara II. byl vydán první zákon týkající se požární ochrany.³

1.1 POČÁTKY ČESKÉHO HASIČSTVÍ

První organizované hasičské sbory vznikaly po roce 1820 hlavně ve velkých městech, především v Praze. Tam, bylo na přelomu 19. a 20. století již na 138 profesionálních hasičů. Koncepce byla postavena na jednotkách sborů dobrovolných hasičů. V mnoha městech byla legislativa přejata z Rakouska – Uherska, která umožňovala, „*přenášet zodpovědnost starostů za hašení požárů na dobrovolné hasičské sbory. Jejich materiální potřeby však kryly jen částečně. Někde byly dobrovolné hasičské sbory posíleny městským zaměstnancem zastávajícím funkci strojníka, popřípadě velitele.*“⁴ Tato koncepce dlouhodobě nevyhovovala, nicméně po dlouhou dobu nebyla změněna.

Za zmínku určitě stojí osud starosty České zemské hasičské jednoty Františka Procházky, který stál v jejím čele a od roku 1941 byl starostou Svazu českého hasičstva. Při průběhu nacistické okupace projevil svou odvahu a odhodlaně vzdoroval nacistům a

³ NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2020, s. 9-10. ISBN 978-80-7553-796-6.

⁴ HZS ČR: *Historie* [online]. 2021 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasicsky-zachranny-sbor-cr-historie.aspx>

společně s hasičstvem spolupracoval s odbojem. Bohužel, v roce 1944 byl gestapem zatčen a na konci války na následky mučení zemřel.⁵

1.2 VÝVOJ HASIČSTVA PO VÁLCE

Během protektorátu byl vydán překlad německého zákona, „jako vládní nařízení o hasičstvu, veřejné (městské) požární útvary se v Německu nazývaly požární policie a byly jednotně řízeny ministerstvem vnitra.“⁶

Ve válečném období byl založen Regiment požární policie Čechy a Morava. Tento pluk byl podřízen velitelství četníků. Po skončení druhé světové války byla požární ochrana zařazena pod Ministerstvo vnitra (dále jen „MV“), jehož součástí je v podstatě dodnes.⁷ Rovněž po válce vznikaly hasičské sbory v Hradci Králové, Chebu, Karlových Varech, Liberci, Olomouci, Opavě, Ostravě, Mostě, Šumperku, Chomutově a v Děčíně, v Teplicích až v roce 1950.⁸

Obr. 1: Historická požární stříkačka

Zdroj: vlastní zdroj autora

⁵ NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2020, s. 222. ISBN 978-80-7553-796-6.

⁶ HZS ČR: *Historie* [online]. 2021 [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasicsky-zachranny-sbor-cr-historie.aspx>

⁷ SZASZO, Zoltán. *Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2010, s. 44 - 45. ISBN 978-80-86640-60-0.

⁸ SZASZO, Zoltán. *Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2010, s. 44. ISBN 978-80-86640-60-0.

Úkoly na úseku požární ochrany zajišťovaly místní národní výbory. Jejich výkonným orgánem bylo dobrovolné, profesionální nebo závodní hasičstvo. Profesionální jednotky musela zřizovat města s počtem nad 50 000 obyvatel nebo obce z rozhodnutí krajského národního výboru. V tomto období měli příslušníci sborů statut veřejného činitele.⁹

K velké a zásadní reorganizaci sboru požární ochrany došlo při přijetí nového zákona o státním požárním dozoru a požární ochraně v roce 1953. Díky tomu byly jednotky požární ochrany organizovány na principech vojenské organizované složky. Za požární bezpečnost nesly odpovědnost místní národní výbory, státní požární dozor a v neposlední řadě MV. V roce 1958 byl přijat nový zákon o požární ochraně, jímž došlo k decentralizaci požární ochrany. „*Organizace státního požárního dozoru byla tímto zákonem zcela rozbita. Státní orgány požární ochrany byly podřízeny orgánům národních výborů, které nebyly odborně na výši a celá řada státních funkcí byla předána dobrovolné organizaci Československý svaz požární ochrany. 60. léta jsou proto charakterizována snahou o zavedení nové právní úpravy požární ochrany.*“¹⁰ Zásadním milníkem v historii hasičství v České republice (dále jen „ČR“) byl v roce 1967 vznik Školy požární ochrany Ministerstva vnitra ve Frýdku-Místku. V roce 1969 byla vytvořena Hlavní správa požární ochrany MV ČSR a MV SSR. Během tohoto období přicházelo do sboru velké množství absolventů požární školy, což mělo za výsledek zkvalitnění činností jednotek požární ochrany.¹¹

1.3 HASIČSTVO V SOUČASNOSTI

Profesionální hasičství prošlo za posledních třicet let výraznými změnami. Počátkem 70. let 20. století se poměr zásahové činnosti hasičských složek začal měnit z požárních zásahů na zásahy technického charakteru. V současné době převážná část zásahové činnosti tvoří jen požáry, ale stále více i dopravní nehody, živelní pohromy a ve větším

⁹ SZASZO, Zoltán. *Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2010, s. 50. ISBN 978-80-86640-60-0.

¹⁰ KOLEKTIV AUTORŮ. *Hasiči a záchranáři na přelomu století: stručný průvodce historií hasičů v českých zemích*. Praha: MJF Praha, 2001, s. 23. ISBN 80-86284-15-8.

¹¹ HZS ČR: *Historie* [online]. 2021 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasicsky-zachranny-sbor-cr-historie.aspx>

rozsahu především technické zásahy, jako je odstraňování různých překážek, záchrana osob a zvířat a mnoho dalšího.

Profesionální hasičské jednotky postupně nahradily některé typy služeb technického charakteru a měly rozšířenější kompetence v oblasti připravenosti na mimořádné události a následné provádění záchranných a likvidačních prací. Z tohoto důvodu bylo nutné upravit legislativu. Již v roce 1985 byl přijat zákon o požární bezpečnosti, který i přes změny zůstává v platnosti dodnes. Vymezuje základní povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti požární bezpečnosti a působnost hasičů při kontrole plnění povinností.¹²

V roce 1986 došlo k nové organizaci hasičských sborů, a to hlavně k jejich přejmenování na Sbor požární ochrany. Rovněž byly vytvořeny okresní a krajské státní správy na úseku požární ochrany.¹³

V roce 1995 získal sbor svůj dnešní název Hasičský záchranný sbor České republiky. Velké množství změn v úkolech a činnostech sboru přišlo až s přelomem tisíciletí, kdy byla působnost MV rozšířena o krizové řízení, nouzové plánování a přežití na úseku ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“). Kvůli této problematice byla Parlamentem České republiky schválena nová legislativa.¹⁴

Nová právní úprava, která vstoupila v platnost 1. ledna 2001, znamenala zásadní změnu v postavení, působnosti a organizaci HZS ČR. V tomto ohledu došlo ke sloučení Hasičského záchranného sboru (dále jen „HZS“) s Hlavním úřadem civilní ochrany. Tím, začala být tato problematika v působnosti hasičů, jako je tomu i v jiných evropských státech.

HZS je v současné době hlavním aktérem v připravenosti státu na mimořádné události typu terorismus, havárie průmyslových objektů či přírodních katastrof. Hasiči se

¹² HZS ČR: *Historie* [online]. 2021 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasicsky-zachranny-sbor-cr-historie.aspx>

¹³ *HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY*. Praha: MV - generální ředitelství HZS ČR, c2011, s. 5. ISBN 978-80-87544-01-3.

¹⁴ VILÁŠEK, Josef a kol.: *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha, Karolinum, 2014, s. 25. ISBN 978-80-246-2477-8.

ve velké míře podílí na provádění záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech. Hasičský sbor je hlavním koordinátorem činností IZS, který ve smyslu zákona č. 239/2000 Sb., slučuje všechny složky integrovaného systému, jimiž jsou kromě HZS i Policie České republiky a Zdravotnická záchranná služba.¹⁵

¹⁵ HZS ČR: *Historie*. [online]. 2021 [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasicsky-zachranny-sbor-cr-historie.aspx>

2 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR A JEHO ÚKOLY

Hasičský záchranný sbor České republiky je jednotným bezpečnostním sborem a zároveň jediným, který není ozbrojen. Byl zřízen zákonem č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky.

2.1 POSTAVENÍ HZS

HZS je organizován pod MV. Jeho nejvyšším orgánem je Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru, v jehož čele stojí generální ředitel. Pod Generální ředitelství spadá 14 HZS krajů, Záchraný útvar HZS ČR, Opravárenský závod Olomouc, Vzdělávací a výcviková zařízení HZS, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Technický ústav požární ochrany, Ombudsman HZS a v neposlední řadě Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku.¹⁶

2.2 ÚKOLY HZS

Hlavním úkolem sboru je ochrana životů, zdraví lidí a jejich majetku před nejrůznějšími mimořádnými událostmi. Mimořádnou událostí je myšleno ve smyslu zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, „škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.“¹⁷ Likvidační práce představují souhrn všech činností, kterými se odstraňují následky, vzniklé při mimořádných událostech.

Obr. 2: Znak HZS ČR

Zdroj: www.hzscr.cz

¹⁶ VILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2014, s. 25. ISBN 978-80-246-2477-8.

¹⁷ § 2 zákona 239/2000 Sb., Zákon o integrovaném záchranném systému. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha: ©AION CS, 2010–2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>

Jak již bylo zmíněno, hlavním úkolem HZS ČR je ochrana života a zdraví obyvatel, životního prostředí, zvířat a majetku před požáry, jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi, kterými mohou být živelní pohromy, průmyslové havárie nebo teroristické útoky. HZS ČR plní také úkoly v rozsahu a za podmínek, které jsou stanoveny zvláštními předpisy. Řídí se zejména těmito zákony:

- zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru), ve znění zákona č. 183/2017 Sb.,
- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb,
- SIAŘ GR č. 21/2020 - Interní protikorupční program HZS ČR a Etický kodex příslušníka a zaměstnance HZS ČR,
- SIAŘ GR č. 43/2014 - Psychologická služba HZS ČR a Etický kodex psychologa HZS ČR.¹⁸

HZS ČR plní mimo jiné i mimořádné úkoly, které jsou např. humanitární pomoc v rámci ČR. Ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí zřizuje příjem humanitární pomoci poskytované ČR ze zahraničí nebo naopak poskytovanou humanitární pomoc do zahraničí prostřednictvím ČR.¹⁹

¹⁸ HZS ČR: *Zákony a předpisy*. [online]. 2021 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/zakony-a-predpisy-zakony-a-predpisy.aspx>

¹⁹ § 2 zákona č. 320/2015 Sb., Zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha: ©AION CS, 2010–2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-320>

Mezi hlavní oblasti činnosti HZS ČR patří:

- výkon státního požárního dozoru,
- zásahová činnost (likvidace následků živelních pohrom, požárů a jiných mimořádných událostí),
- požární prevence,
- poskytování humanitární pomoci na území ČR i do zahraničí,
- ochrana obyvatelstva (evakuace, varování, označování oblastí s výskytem nebezpečných látek),
- vytváření právních předpisů v oblasti ochrany obyvatelstva, požární ochrany, IZS, civilního nouzového plánování a krizového řízení.²⁰

²⁰ § 2 zákona č. 239/2000 Sb., Zákon o integrovaném záchranném systému. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha: ©AION CS, 2010–2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: [https:// www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239)

3 CHARAKTERISTIKA HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ÚSTECKÉHO KRAJE

„Zákonem č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, byla vytvořena nová organizační struktura Hasičského záchranného sboru České republiky. Dne 1. 1. 2001 vzniklo 14 Hasičských záchranných sborů krajů. Dnem účinnosti tohoto zákona přešla na Hasičský záchranný sbor Ústeckého kraje práva a povinnosti z Hasičských záchranných sborů okresů Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem.“²¹

3.1 HLAVNÍ ÚDAJE O KRAJI

Ústecký kraj je tvořen 7 okresy, 354 obcemi, z nichž je 46 měst. Rozloha kraje je 5335 km². Počet obyvatel byl dle sčítání k 1. 1. 2022 přibližně 798898.²²

V rámci krajů Ústecký kraj sousedí s Libereckým, Středočeským, Karlovarským a Plzeňským krajem. Nachází se na severozápadě ČR a jako pohraniční kraj sousedí se Spolkovou republikou Německo. Ústecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem se skládá ze 6 okresů: okres Děčín, okres Chomutov, okres Litoměřice, okres Most, okres Louny a okres Ústí nad Labem. Dne 1. ledna 2003 vzniklo v kraji 16 obcí s rozšířenou působností: Bílina, Děčín, Chomutov, Kadaň, Litoměřice, Litvínov, Louny, Lovosice, Most, Podbořany, Roudnice nad Labem, Rumburk, Teplice, Ústí nad Labem, Varnsdorf a Žatec.²³

Kraj se vyznačuje velkou rozdílností z hlediska přírodních podmínek, hospodářské struktury, stavu životního prostředí a hustoty osídlení. Význam kraje spočívá v jeho historicky daném nerostném bohatství (ložiska hnědého uhlí).²⁴

²¹GRUND, Bohuslav. *Od minulosti k současnosti: hasičský záchranný sbor Ústeckého kraje*. říjen 2014, s.10.

²²ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Počet obyvatel v obcích – k 1. 1. 2022*. [online]. 2021 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112022>

²³KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V ÚSTÍ NAD LABEM: *Charakteristika kraje* [online]. 2017 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/charakteristika_kraje

²⁴KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V ÚSTÍ NAD LABEM: *Charakteristika kraje* [online]. 2017 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/charakteristika_kraje

3.2 HZS ÚSTECKÉHO KRAJE

Pod Ústecký kraj spadají stanice HZS, územní odbory. Mezi ně patří: Krajské ředitelství a územní odbory měst Děčín, Chomutov, Litoměřice, Most, Teplice, Ústí nad Labem a Žatec.²⁵

HZS Ústeckého kraje (dále jen „HZS UK“) vznikl z předchozího rozložení, kdy působnost byla na HZS okresů. Zaměstnanci HZS UK jsou příslušníci ve služebním poměru a také civilní zaměstnanci. Služební poměr se řídí zákonem číslo 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů v platném znění. Pracovní poměr občanských zaměstnanců se řídí platným občanským zákoníkem. Příslušníci a zaměstnanci jsou rozděleni do třech pracovních režimů. Směnoví příslušníci vykonávají službu v nepřetržitém režimu třech čtyřadvacetihodinových směn (A, B, C). Tento režim je na všech 21 požárních stanicích v kraji. Další skupinou jsou příslušníci na krajském operačním a informačním středisku a na linkách příjmu tísňových volání (112 a 150), kteří vykonávají službu v režimu čtyř dvanáctihodinových směn (A, B, C, D). Ostatní příslušníci a civilní zaměstnanci pracují s 37,5 hodinovým týdenním režimem v pružné pracovní době.²⁶

²⁵ HZS ČR: *Organizační složky* [online]. 2021 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/hzs-usteckeho-kraje-menu-organizacni-slozky.aspx>

²⁶ GRUND, Bohuslav. *Od minulosti k současnosti: hasičský záchranný sbor Ústeckého kraje*. říjen 2014, s.11.

4 SLUŽEBNÍ POMĚR

Služebním poměrem příslušníků HZS se myslí pracovněprávní vztah ve smyslu zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. *„Ten upravuje právní poměry fyzických osob, které v bezpečnostním sboru vykonávají službu, jejich odměňování, řízení ve věcech služebního poměru a organizační věci služby. Bezpečnostním sborem se rozumí Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správa České republiky, Vězeňská služba České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace.“*²⁷

4.1 VZNIK SLUŽEBNÍHO POMĚRU

Právní úprava vzniku služebního poměru je uvedena v zákoně číslo 361/2003 Sb., v § 13. Do služebního poměru může být přijat pouze občan ČR, který tak učinil na vlastní žádost, je starší osmnácti let, trestně bezúhonný, má požadované vzdělání na danou funkci a je zdravotně, fyzicky i osobnostně způsobilý k výkonu služby. Musí být oprávněn seznamovat se s utajovanými skutečnostmi podle zákona číslo 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zájemce o vstup do služebního poměru nesmí být příslušníkem žádné politické strany či hnutí. Nesmí též dělat žádnou výdělečnou činnost podle § 48 odst. 4 písm. c) až e), h) a i) a § 68 odst. 2, a není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které provozují podnikatelskou činnost.²⁸

Pokud jsou naplněny všechny podmínky zmíněné v zákoně, lze uchazeče přijmout do služebního poměru. Ten, nabývá účinnosti z rozhodnutí služebního funkcionáře daného sboru. Rozhodnutí o přijetí do služebního poměru je správním aktem a musí obsahovat konkrétní informace, kterými jsou: den vzniku poměru, den nástupu k výkonu

²⁷ ČESKÁ NÁRODNÍ RADA. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. [online]. 2003 [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361>

²⁸ § 13 zákona 361/2003 Sb., Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha: ©AION CS, 2010–2023 [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361>

služby, druh služebního poměru, doba trvání, funkční zařazení a služební místo, kde bude příslušník vykonávat službu.²⁹

4.2 DRUHY SLUŽEBNÍCH POMĚRŮ

Při vstupu do služebního poměru je příslušník přijat na dobu určitou v trvání třech let. Tato varianta se provádí, když je příslušník přijímán poprvé. Druhou možností je poměr na dobu určitou v délce jednoho roku pro příslušníka, který byl již členem bezpečnostního sboru alespoň tři roky a neuplynulo déle jak pět let od skončení předchozího služebního poměru.³⁰

Další variantou služebního poměru je délka na dobu neurčitou, do kterého je přijat příslušník po skončení doby určité. Důležitou podmínkou je úspěšné absolvování služební zkoušky a dosažení alespoň dobrých výsledků služebního hodnocení. Zkušební doba je u služebního poměru stanovena na šest měsíců.³¹

4.3 SLUŽEBNÍ ZKOUŠKA

Účelem služební zkoušky je ověření znalostí příslušníka, které jsou nezbytné k dalšímu výkonu služby u sboru. Služební zkoušce předchází Kurz k přípravě příslušníků HZS ČR, na kterém si příslušníci procvičí a zopakují důležité okruhy k jejímu absolvování. Zkouška se skládá z písemné, praktické a ústní části. Vykonává se před tříčlennou odbornou komisí. Po úspěšném absolvování kurzu obdrží příslušník osvědčení. V případě neúspěšného pokusu má nárok na jedno opakování. Služební zkoušku lze vykonat nejdříve půl roku a nejpozději jeden měsíc před uplynutím služebního poměru na dobu určitou.³²

²⁹ GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HZS ČR. *Průběh přijímacího řízení*. [online]. 2008 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/podminky-prijeti-a-dalsi-informace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

³⁰ TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2007-. Právo (ANAG). s. 537. ISBN 978-80-7554-234-2.

³¹ GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HZS ČR. *Průběh přijímacího řízení*. [online]. 2008 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/podminky-prijeti-a-dalsi-informace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

³² HZS ČR: *Učební osnovy kurzů*. [online]. 2022 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ucebni-osnovy-kurzu-ucebni-osnovy-kurzu.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>

5 VZDĚLÁVACÍ SYTÉM HZS ČR

Dnešní doba je časem velice rychlého rozvoje všech technologií: v energetice, v dopravě a vlastně ve všech odvětvích. Přibývají zásahy spojené s ochranou životního prostředí. Stále větším problémem se stává nespolehlivost lidského faktoru a častěji se vyskytující extrémní změny počasí. To vše má za následek, že činnosti, jako hašení požárů, díky které má sbor svůj nynější název, ustupují do pozadí a objevují se zásahy technického či technologického charakteru, jako jsou např. dopravní nehody, likvidace následků živelních pohrom a mnoho dalších mimořádných událostí.³³

S pokrokovějším vývojem moderních technologií, jako je např. jaderná energetika, nanotechnologie či informační technologie, souvisí hrozba vyššího rizika vzniku mimořádných událostí a neschopnost je zvládnout. Dalším problémem je vysoký počet mezinárodních konfliktů, to má za následek vlny migrací ze zasažených zemí, které představují hrozbu ze zdravotních a bezpečnostních důvodů.³⁴

Díky všem těmto skutečnostem se musí HZS ČR neustále rozvíjet. Příslušníci sboru musí pravidelně rozšiřovat své znalosti a zkušenosti, aby mohli efektivně plnit úkoly plynoucí z výkonu služby. Tyto úkoly si vyžádaly legislativní kroky, které vedly k různým právním úpravám. Změnit se musel zejména přístup příslušníků sboru ke vzdělávání. Kvalita vzdělávání a připravenost členů HZS se musí v přímé úměře zvyšovat a držet krok s neustále se rozvíjejícími typy událostí. Z tohoto důvodu vznikla Koncepce vzdělávání HZS ČR na roky 2016 – 2021, která se zabývá nejen současnými a budoucími potřebami výkonu služby v HZS ČR, ale stanovuje i hlavní strategie a úlohu sboru při vzdělávání.³⁵

³³ RYBA, Drahošlav. (2016). *Koncepce vzdělávání Hasičského záchranného sboru České republiky na roky 2016 - 2021*. Ministerstvo vnitra, Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky. s. 4. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/strategicke-a-koncepcni-materialy.aspx>

³⁴ RYBA, Drahošlav. (2016). *Koncepce vzdělávání Hasičského záchranného sboru České republiky na roky 2016 - 2021*. Ministerstvo vnitra, Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky. s. 4. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/strategicke-a-koncepcni-materialy.aspx>

³⁵ HZS ČR: *Strategické a koncepční materiály*. [online]. 2016 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/strategicke-a-koncepcni-materialy.aspx>

5.1 KONCEPCE VZDĚLÁVÁNÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR

Pro potřeby sboru na úseku vzdělávání příslušníků je vypracovaná Koncepce vzdělávání HZS ČR. Jejím úkolem je nastavit vzdělávací systém tak, aby byla zajištěna odborná úroveň příslušníků a zaměstnanců HZS ČR a jejich neustálý rozvoj, který by korespondoval s rozvíjecími úkoly sboru. *„Systém přitom musí zajistit nejen odpovídající vzdělávání příslušníků HZS ČR, ale i jejich výchovu směrem k formování osobnosti profesionálního záchranáře a příslušníka bezpečnostního sboru řádně plnícího své povinnosti.“*³⁶

Vzdělávání příslušníků v rámci výkonu služby musí být realizováno tak, aby byly zahrnuty všechny úkoly v rámci poslání HZS ČR. *„Důležité je, aby každý příslušník a zaměstnanec získal komplexní informace a poznatky o HZS ČR jako o bezpečnostním sboru, seznámil se s působností HZS ČR jako celku i s působností jeho jednotlivých organizačních složek a chápal svůj vlastní podíl na plnění úkolů HZS ČR.“*³⁷ Musí být zajištěn velký okruh odborníků, kteří budou schopni reagovat na všechny úkoly a povinnosti, které jsou spojeny s výkonem služby.

Výsledkem vzdělávání v rámci koncepce by měl být ideálně příslušník, který dosahuje vysoké odbornosti, řádně a efektivně plní služební povinnosti a dosahuje vysokého etického standardu. K tomu by měli být vedeni všichni příslušníci napříč celým sborem. Systém vzdělávání by měl být pružný, měl by umět reagovat na aktuální změny a požadavky výkonu služby.³⁸

³⁶ HZS ČR: *Strategické a koncepční materiály*. [online]. 2016 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/strategicke-a-koncepcni-materialy.aspx>

³⁷ HZS ČR: *Strategické a koncepční materiály*. [online]. 2016 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/strategicke-a-koncepcni-materialy.aspx>

³⁸ RYBA, Drahošlav. (2016). *Koncepce vzdělávání Hasičského záchranného sboru České republiky na roky 2016 - 2021*. Ministerstvo vnitra, Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky. s. 5. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/strategicke-a-koncepcni-materialy.aspx>

5.2 INSTITUCE POSKYTUJÍCÍ VZDĚLÁVÁNÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ HZS

„Vzdělávání představuje formu dotváření a rozvoje osobnosti. V nejširším slova smyslu je třeba ho chápat jako prvotní, rozšiřující, doplňující a inovační vzdělání. Jde v něm o proces získávání a osvojování si vědomostí z různých oblastí lidského poznání.“³⁹

Současný systém vzdělávání HZS ČR je postaven na třech pilířích.

- a) Vzdělávání k získání stupně a zaměření vzdělání:
 - v resortních vzdělávacích zařízeních,
 - v mimoresortních vzdělávacích zařízeních.

- b) Resortní odbornou přípravu a prohlubující vzdělávání:
 - odborná příprava k získání odborné způsobilosti, resp. k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti,
 - specializační kurzy,
 - příprava k vykonání služební zkoušky,
 - pravidelná odborná příprava,
 - vzdělávání ve smyslu usnesení vlády č. 865 ze dne 26. října 2015, kterým byla schválena Rámcová pravidla vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech (dříve to bylo usnesení vlády 1542 z 30. listopadu 2005 a Pravidla vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech).

- c) Vzdělávání úředníků státní správy a územní samosprávy:
 - kurzy zaměřené na získání teoretických znalostí,

³⁹ VODÁK, Jozef a Alžbeta KUCHARČÍKOVÁ. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*. Praha: Grada, 2007. Manažer, s. 76. ISBN 978-80-247-1904-7.

- odborné praxe a stáže.⁴⁰

Resortní instituce, které poskytují vzdělávání příslušníků jsou:

- Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku
- Školní a výcvikové zařízení HZS ČR Brno a Zbiroh
- Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč
- Záchranný útvar HZS ČR Zbiroh a Jihlava

Ve všech těchto resortních zařízeních probíhá vzdělávání příslušníků.

5.2.1 STŘEDNÍ ODBORNÁ ŠKOLA POŽÁRNÍ OCHRANY A VYŠŠÍ ODBORNÁ ŠKOLA POŽÁRNÍ OCHRANY VE FRÝDKU-MÍSTKU

Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany (dále jen „SOŠ PO a VOŠ PO“) ve Frýdku-Místku spadá pod MV a byla založena v roce 1967, protože se začala řešit potřeba zvyšování vzdělanosti příslušníků sboru. Na této instituci probíhá středoškolské studium oboru Požární ochrana a těž vyšší odborné vzdělání zakončené titulem diplomovaný specialista (DiS). V neposlední řadě škola nabízí vzdělávání příslušníků HZS ČR formou odborných a specializačních kurzů, jako jsou velitelské kurzy, technická, spojová či strojní služba apod. Během výuky se využívají nejmodernější technologie, např. různé simulační programy či virtuální realita.⁴¹

5.2.2 ŠKOLNÍ VÝCVIKOVÉ ZAŘÍZENÍ HZS ČR STŘEDISKO BRNO

Školní výcvikové zařízení (dále jen „ŠVZ“) HZS ČR vzniklo v roce 1985 pod názvem Odborné učiliště požární ochrany MV, kterým bylo nahrazeno výcvikové

⁴⁰ RYBA, Drahoslav. (2016). *Koncepce vzdělávání Hasičského záchranného sboru České republiky na roky 2016 - 2021*. Ministerstvo vnitra, Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky. s. 6. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/strategie-a-koncepcni-materialy.aspx>

⁴¹ HZS ČR: *Základní informace. SOŠ PO a VOŠ PO* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2022 [cit. 02.09.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/o-nas-zakladni-informace-zakladni-informace.aspx>

zařízení v obci Salaš v okrese Uherské Hradiště. V průběhu let se učiliště rozvinulo v moderní vzdělávací zařízení HZS.

ŠVZ HZS ČR středisko Brno provádí odbornou přípravu příslušníků v různých vzdělávacích kurzech, jako jsou např. vstupní příprava příslušníků, kurzy strojníků, specializační kurzy lezecké, chemické, technické, kurzy zdravotní pomoci a také výcvik s hasicím zařízením Cobra. ŠVZ disponuje nejmodernějšími trenažéry a prostředky, které využívají frekventanti kurzů, aby pak mohli své získané zkušenosti uplatňovat v praxi.

Toto výcvikové zařízení poskytuje vzdělávání nejen pro příslušníky HZS ČR, ale i pro zaměstnance HZS podniků a Jednotky sboru dobrovolných hasičů obcí a podniků.

42

5.2.3 ŠKOLNÍ VÝCVIKOVÉ ZAŘÍZENÍ HZS ČR STŘEDISKO ZBIROH

ŠVZ HZS ČR Zbiroh vzniklo jako doposud poslední výcvikové zařízení 1.5. 2015 v areálu MV ČR ve Zbirohu. V souladu s koncepcí vzdělávání HZS ČR je hlavním cílem ŠVZ HZS ČR zvyšování kvality vzdělávání a výcviku, pružná reakce na požadavky výkonu služby a zvyšování motivace ke vzdělávání. Po absolvování kurzu by měl být absolvent velmi dobře proškolen a vycvičen a měl by znát a umět vše potřebné pro výkon své funkce.

Středisko Zbiroh prošlo v posledních letech významným rozvojem. Disponuje moderními pracovišti technické, chemické a strojní služby. Je zde i Flashover kontejner simulující reálné podmínky požárů v uzavřených prostorách a garážích. Zde se příslušníci naučí nejrůznější postupy, jak efektivně zvládat požáry těchto typů. ŠVZ Zbiroh poskytuje velkou škálu vzdělávacích kurzů pro příslušníky podobně jako ŠVZ Brno.⁴³

⁴² HZS ČR: ŠVZ HZS ČR středisko Brno. *Z historie* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2023 [cit. 02.09.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/svz-hzs-cr-stredisko-brno.aspx>

⁴³ HZS ČR: ŠVZ HZS ČR Zbiroh. *Z historie* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2022 [cit. 02.09.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/z-historie-svz-hzs-cr-zbiroh.aspx>

5.2.4 INSTITUT OCHRANY OBYVATELSTVA V LÁZNÍCH BOHDANEČ

Institut ochrany obyvatelstva (dále jen „IOO“) v Lázních Bohdaneč byl založen v roce 1956 jako Výzkumný ústav civilní obrany a je organizační složkou MV. Jeho hlavním úkolem byla výzkumná a vědecká činnost. V roce 1976 byl ústav převeden pod Ministerstvo obrany a jeho úkoly byly rozšířeny o činnosti spojené s problematikou odolnosti národního hospodářství a ochrany obyvatelstva. V roce 1993 zde vznikl Institut požární ochrany pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku. Po rozdělení federace se působnost omezila na ČR. K 1.1. 2001 byl Institut navrácen do podřízenosti MV a stal se součástí Generálního ředitelství HZS ČR, kde získal svůj nynější název a plní úkoly chemické laboratoře pro HZS Královéhradeckého a Pardubického kraje.⁴⁴

Mimo tuto činnost se středisko zabývá vzděláváním skupin, které mají vztah k problematice bezpečnosti, jako jsou úředníci veřejné správy nebo fyzické či právnické osoby, které mají povinnosti týkající se problematiky ochrany obyvatelstva a krizového řízení. V neposlední řadě jsou zde pořádány specializační kurzy pro příslušníky se zaměřením na oblast chemické služby, kurzy zaměřené na zjišťování příčin požárů a stavební prevence. Velice důležitým prvkem vzdělávání příslušníků jsou kurzy zaměřené na problematiku ionizujícího záření. V IOO se zkouší a testuje zavedení distančních forem výuky v podmínkách HZS ČR.⁴⁵

5.2.5 ZÁCHRANNÝ ÚTVAR HZS ČR

Záchranný útvar HZS ČR byl zřízen na základech a tradici 75. záchranné výcvikové základny Armády ČR v Olomouci, která vznikla v roce 1991. V roce 2000 vznikl odloučený záchranný prapor dislokovaný v kasárnách ve městě Hlučín. Tento útvar byl základem 157. záchranného praporu, který byl podřízen velitelství 15. ženijní záchranné brigády Bechyně. Usnesením vlády České republiky č. 1194 ze dne 22. října 2007 o Transformaci resortu Ministerstva obrany byly řešeny, „*změny ve struktuře Armády České republiky, celkové počty vojáků a koncepci výstavby Armády České*

⁴⁴ HZS ČR: *Institut ochrany obyvatelstva. Historie*. [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2023 [cit. 02.09.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/o-nas-historie-historie.aspx>

⁴⁵ RYBA, Drahošlav. (2016). *Koncepce vzdělávání Hasičského záchranného sboru České republiky na roky 2016 - 2021*. Ministerstvo vnitra, Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky. s. 29. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/strategicke-a-koncepcni-materialy.aspx>

*republiky tak, jak je uvedeno v Transformaci“.*⁴⁶ Tím bylo rozhodnuto, že 157. záchranný prapor byl předán HZS ČR. Díky tomu byl vydán zákon č. 260 ze dne 25. června 2008, kterým se měnil zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky, s účinností od 1. ledna 2009, v němž jsou vymezeny úkoly a poslání záchranného útvaru HZS ČR. V roce 2010 se útvar rozšířil o Záchrannou rotu ve Zbirohu a následně v roce 2016 o útvar v Jihlavě.

Záchranný útvar je předurčen ke zvládnutí mimořádných událostí, jako jsou povodně, větrné kalamity, rozsáhlé požáry a jiné. Plní také úlohu vzdělávacího zařízení, kde je prováděna odborná příprava příslušníků podle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Uskutečňují se zde výcviky řidičů a kurzy zaměřené na získávání řidičských oprávnění pro potřeby složek IZS a celá škála specializačních kurzů, jako v jiných ŠVZ HZS ČR. Za zmínku stojí, že zde probíhá kurz pro potápěče.⁴⁷

⁴⁶ Usnesení vlády České republiky č. 1194 ze dne 22. října 2007 o Transformaci resortu Ministerstva obrany.

⁴⁷ HZS ČR: *Záchranný útvar HZS ČR*. [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2023 [cit. 02.09.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/organizacni-slozky-zachranny-utvar-hzs-cr.aspx>

6 VZDĚLÁVÁNÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ HZS ČR

Vzdělávání příslušníků v rámci HZS ČR je velice důležité. Dnešní doba je plná mnoha rozličných mimořádných událostí, na kterých HZS zasahuje. Příslušníci sboru musí tyto události odborně a efektivně řešit. Jak se rozvíjí doba a typy událostí, tak se musí rozvíjet i metodika vzdělávání hasičů. Vzdělávání příslušníků je proces, který je provází po celou dobu jejich profesní kariéry. Vzdělávání u HZS ČR se nazývá – odborná příprava příslušníků a dělí se na několik druhů, které zároveň slouží jako kontrolní mechanismus při ověřování akceschopnosti jednotek. Tato problematika bude popsána v následujících podkapitolách.

6.1 ZÁKLADNÍ ODBORNÁ PŘÍPRAVA

Základní odborná příprava se týká nových příslušníků sboru. Je prováděna formou kurzu s názvem Vstupní příprava příslušníků ve ŠVZ MV. Tento nástupní odborný výcvik musí absolvovat všichni příslušníci, aby získali odbornou způsobilost k výkonu služby.⁴⁸

6.2 KURZY K ZÍSKÁNÍ ODBORNÉ ZPŮSOBILOSTI A PRODLUŽOVÁNÍ PLATNOSTI OSVĚDČENÍ O ODBORNÉ ZPŮSOBILOSTI

„Příslušníci, zaměstnanci podniků a velitelé, strojníci a technici speciálních služeb ostatních jednotek požární ochrany mohou své funkce vykonávat jen s požadovanou odbornou způsobilostí.“⁴⁹ Pro získání odborné způsobilosti nebo k jejímu prodloužení je nutné, aby se příslušník povinně zúčastnil dané odborné přípravy v předepsaném rozsahu, jejíž délka se odvíjí dle konkrétního kurzu. Platnost osvědčení kurzů odborné způsobilosti je dle vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů na dobu 5 let. Po tuto dobu je držitel osvědčení oprávněn k výkonu své funkce, na kterou byl ustanoven. V letech 2012 – 2013 byl zrevidován

⁴⁸ HZS ČR: *Učební osnovy kurzů. Základní odborná příprava.* [online]. 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ucebni-osnovy-kurzu-ucebni-osnovy-kurzu.aspx>

⁴⁹ § 72 zákona 133/1985 Sb., Zákon České národní rady o požární ochraně. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha: ©AION CS, 2010–2023 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>

vzdělávací systém HZS ČR v odborných kurzech. Původní systém složený ze vzdělávacích modulů byl nahrazen novým dle Pokynu generálního ředitele HZS ČR č. 3/2013, ve znění pozdějších předpisů. Stávající systém byl aktualizován a optimalizován, tím kurzy získaly novou náplň a osnovy.⁵⁰ *„Hlavním cílem kurzu je získání odborných znalostí, dovedností a návyků nových příslušníků HZS ČR v oblastech působnosti HZS ČR, vytvoření předpokladů pro výkon služby na jimi zastávaných služebních místech, získání komplexního přehledu o struktuře a úkolech HZS ČR a příprava na plnění služebních úkolů vyplývajících ze zastávaného služebního místa a zejména na plnění služebních úkolů na místě zásahu bez zařazení do jednotky požární ochrany a při zásahu v době mimo službu.“*⁵¹

6.3 SPECIALIZAČNÍ KURZY

Specializační kurzy jsou k získání speciálních vědomostí k výkonu činností, které tuto odbornost vyžadují. Nabídka se v důsledku neustálého rozšiřování činností HZS ČR rozšiřuje.

6.3.1 PŘÍPRAVA NA VYKONÁNÍ SLUŽEBNÍ ZKOUŠKY

Jak již bylo zmíněno v kapitole 4.3., služební zkouškou se ověřují znalosti příslušníka, které jsou důležité pro další výkon u sboru. Tomu předchází Kurz k přípravě příslušníků HZS ČR, na kterém si příslušníci dle osnov vydaných MV – Generálním ředitelstvím HZS procvičí a zopakují důležité okruhy k absolvování služební zkoušky. Vše probíhá v souladu s platnými právními akty a předpisy generálního ředitele HZS ČR.

6.4 PRAVIDELNÁ ODBORNÁ PŘÍPRAVA

Velice důležitou roli ve vzdělávání příslušníků HZS ČR zastává pravidelná odborná příprava. Řídí se platnými právními předpisy a interními akty řízení generálního ředitele HZS ČR a bývá pravidelně aktualizována v závislosti k potřebám sboru. *„Členové*

⁵⁰ § 18 vyhlášky č. 247/2001 Sb., Vyhláška Ministerstva vnitra o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha: ©AION CS, 2010–2023 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-247>

⁵¹ HZS ČR: *Učební osnovy kurzů. Základní odborná příprava.* [online]. 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ucebni-osnovy-kurzu-ucebni-osnovy-kurzu.aspx>

*jednotek požární ochrany jsou povinni se zúčastňovat v určeném rozsahu odborné přípravy. Zúčastňují-li se odborné přípravy členové dobrovolných jednotek požární ochrany ve své pracovní době, považuje se to za překážku na straně zaměstnance z důvodu jiných úkonů v obecném zájmu.*⁵²

Pravidelná odborná příprava se skládá z:

a) Prohlubování odborných znalostí

Příslušníci HZS ČR se musí účastnit povinně pravidelné odborné přípravy v těchto bodech:

- jsou povinni se jedenkrát za 2 roky zúčastnit přezkoušení z bezpečnosti práce,
- výcviku s používáním dýchacího přístroje, a to nejméně jednou za 3 měsíce,
- výcviku používání ochranných protichemických obleků a oděvů proti sálavému teplu minimálně jednou za 6 měsíců,
- jednou měsíčně provést nácvik používání detekčních prostředků ke zjištění plynů a nebezpečných látek,
- provádět kondiční jízdy s vozidly právem přednostní jízdy, pokud v průběhu 4 týdnů příslušník neřídil požární vozidlo ve stejné váhové kategorii,
- pokud jim je svěřeno řízení služebního vozidla s právem přednostní jízdy nebo měli dopravní nehodu, při které došlo k úmrtí či těžkému zranění osob, musí se podrobit bezodkladnému psychodiagnostickému vyšetření.

b) Tělesná příprava

Z důvodu, že velké množství zásahů bývá velice fyzicky náročných, je příslušníkům HZS ČR nařízena tělesná příprava. Ta se zaměřuje na udržování tělesné kondice a rozvíjení pohybových vlastností. Tělesná příprava zahrnuje

⁵² § 72 zákona 133/1985 Sb., Zákon České národní rady o požární ochraně. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha: ©AION CS, 2010–2023 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>

přípravu všeobecnou a speciální. Všeobecná tělesná příprava probíhá v rámci směny a zahrnuje např. cvičení v posilovně, míčové hry nebo speciální cvičení. Tělesnou přípravu musí provádět příslušníci v rozsahu minimálně 2 hodin. Speciální tělesnou přípravou se myslí:

- požární sport a jeho disciplíny,
- praktická cvičení zahrnující hasičské činnosti, lezecký výcvik, práce na vodě, potápěčský výcvik a záchranářské činnosti,
- vyprošťování osob z havarovaných vozidel,
- TFA - The toughest firefighter alive – „nejtvrdší hasič přežívá“.

c) Taktická a prověřovací cvičení

- Taktickým cvičením je ověření přípravy jednotek požární ochrany nebo štábu ke zdolávání požárů a jiných mimořádných událostí. Je organizováno veliteli jednotek požární ochrany. Zpracovanou dokumentaci schvaluje ředitel územního odboru. Pokud se do cvičení zapojí dvě a více jednotek nebo cvičení přesáhne působnost územního odboru, schvaluje ho ředitel HZS kraje.
- Prověřovací cvičení slouží k ověření akceschopnosti jednotek požární ochrany nebo k prověření dokumentace, zdolávání požáru či ověření součinnosti mezi složkami IZS.⁵³

⁵³ HANUŠKA, Zdeněk. *Organizace jednotek požární ochrany*. 2., aktualiz. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2008. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství), s. 76. ISBN 978-80-7385-035-7.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 METODOLOGIE

Následující kapitola bude věnována metodologii a postupu při výzkumu zaměřeného na analýzu vzdělávání příslušníků HZS ČR UK. Podrobněji bude přiblížen výzkumný cíl, volba výzkumného přístupu, metoda sběru dat, realizace a průběh výzkumného šetření, výzkumný soubor a analýza dat.

7.1 VÝZKUMNÝ CÍL

Při volbě tématu bylo rozhodující, že v dnešní rychle rozvíjející se době, vyžadují všechny profese neustálé naplňování nových potřeb učení a vzdělávání. Nejdůležitějším pilířem při vzdělávání dospělých jsou zpravidla potřeby učení související s profesním uplatněním.⁵⁴

Rozhodl jsem se zanalyzovat vzdělávání příslušníků HZS UK. Jakožto profesionální hasič s délkou praxe téměř 15 let, bych rád přiblížil, jak své vzdělávání a učení vnímají ostatní příslušníci sboru, od kterých se vždy očekává naprostá připravenost a kompetentnost k výkonům, které během své profese pravidelně vykonávají. Cílem práce bylo zanalyzovat, jak probíhá vzdělávání příslušníků sboru a navrhnout případná doporučení pro praxi v oblasti vzdělávání.

7.2 VÝZKUMNÝ PŘÍSTUP

Při volbě výzkumného celku byl zvolen kvalitativní výzkum, jehož cílem je „rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu“.⁵⁵ Přesně na to jsem se v této práci zaměřil. Cílem bylo zjistit a zároveň reprezentovat, jak kolegové, ostatní profesionální hasiči, vnímají vzdělávání a učení, včetně potřeb učení, motivace k učení a bariéry, které jim v tom brání. Kvalitativní přístup byl zvolen proto, aby bylo dosaženo co nejkompaktnějšího obrazu.

⁵⁴ RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC, ed. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 114-115. ISBN 978-80-210-4779-2.

⁵⁵ ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEDOVIČOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014, s. 142. ISBN 978-80-262-0644-6.

7.3 METODA SBĚRU DAT

Typické metody kvalitativního výzkumu je pozorování, rozhovory, narativní metody a analýza produktů člověka. Vzhledem k možnostem, které jsem měl, jsem se rozhodl pro metodu sběru dat formou rozhovoru, konkrétně polostrukturovaného. Polostrukturovaný rozhovor je nejrozšířenější metodou interview, jelikož pořadí připravených otázek se může měnit dle potřeby. Dotazující se může při rozhovoru doptávat na vysvětlení nebo upřesnění odpovědi respondenta. Tím si nechá danou odpověď účastníka vysvětlit, jak ji myslel.⁵⁶

7.4 REALIZACE A PRŮBĚH VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Pro výzkum byli osloveni 4 respondenti. Z důvodu zachování anonymity nebudou zmíněna jejich jména. Rozhovory byly uskutečňovány v předem domluvených termínech a dle časových možností příslušníků sboru. Na přání respondentů probíhaly rozhovory v jim přirozeném prostředí, převážně však v pracovním prostředí hasičské stanice. Jednotlivé rozhovory trvaly od 45 do 120 minut. Respondenti byli na úvod rozhovoru seznámeni, za jakým účelem je rozhovor s nimi realizován a k čemu bude jeho obsah využit. Všichni účastníci byli dopředu srozuměni s cílem bakalářské práce, informacemi o průběhu rozhovoru a také s možností odmítnutí odpovídat na otázky. Tuto možnost nikdo z kolegů nevyužil, tudíž byly všechny otázky při rozhovorech zodpovězeny. Před rozhovorem byli účastníci požádáni o svolení s nahráváním rozhovoru, se kterým souhlasili. Otázky, které byly obsahem rozhovoru jsou v příloze A, v příloze B. Zároveň bylo účastníkům slíbeno, že mohou do výsledků výzkumu po dokončení práce v případě zájmu nahlédnout.

7.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Výběr respondentů byl zvolen na základě definovaných výzkumných otázek. Vzhledem k připraveným specifickým výzkumným otázkám byla stanovena kritéria výběru. Ve výzkumném souboru byly zastoupeny 2 skupiny hasičů ve služebním poměru

⁵⁶ MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada), s. 159. ISBN 80-247-1362-4.

u HZS ČR. V první skupině to byl metodik na úseku IZS HZS UK. V druhém případě se jednalo o směnové hasiče, zástupce různých pozic na stanici, osoby s různě dlouhou délkou praxe v oboru a různého věku.

7.6 POTŘEBY UČENÍ

Na počátku vzdělávání stojí potřeba se vzdělávat. Hasiči si jsou vědomi, že vzhledem k rozvíjející se společnosti, vznikají neustále nové potřeby učení. Jedná se o získávání nových znalostí, manipulace a ovládnání technického vybavení a zároveň učení se rychlé a správné reakci při různých zásazích. Právě díky nim dochází k neustálému osvojování nových kompetencí a neudržují hasiče v rutinních činnostech. Pro profesionální hasiče je velmi důležité, aby při zásahu dokázali spolupracovat, improvizovat a pracovat pod stresem. Tím, že se pravidelně vzdělávají, nabývají pocitu zodpovědnosti, jistoty a nižšího stresu při zásahu. Důležité je sbírat zkušenosti nejen prací, ale také cvičeními a kurzy zaměřenými na různé situace.

Všeobecně se potřeby učení dělí na subjektivní a objektivní. Jinak tomu není ani u profesionálních hasičů. Subjektivní potřeba vzdělávat se, souvisí s touhou po sebejistotě, kvalitním výkonu při práci, ale také neshodit se před ostatními kolegy. Patří sem i chtíč kariérního postupu, ať už z důvodu finanční či osobní motivace. Objektivní potřeby učení jsou předem určené. Jedná se o plnění podmínek pravidelného přezkušování a ověřování kompetencí hasičů. U profesionálních hasičů je nutné se celoživotně vzdělávat bez ohledu na pracovní zařazení, věk a délku praxe.

Vzdělávání hasičů v oboru pro výkon pracovní pozice lze hasičskou školou nahradit několikátýdenními kurzy. Většina je ochotna si navyšovat vzdělávání z důvodu možnosti uplatnění na vyšších pozicích. Oproti jiným profesím, vnímají hasiči sebevzdělávání kolegů jako užitečné a žádoucí. Další neformální vzdělávání, jako jsou školení a kurzy, které mimo povinné absolvují, jim pomáhá se profilovat. Aby byl hasič zcela kompetentní, je velmi důležité, aby sbíral své zkušenosti a učil se praxí. Po každém zásahu by měla následovat zpětná vazba, kterou poskytují kolegové a nadřízení. Velmi důležité je poučit se z vlastních chyb. Nedostatek zkušeností by měli hasiči získávat tréninkem, simulacemi, ale také učením od zkušených kolegů, studii zpráv výjezdů jiných stanic či sledováním různých videí ze zásahů.

Při naplňování vzdělávacích potřeb dochází často k tomu, že hasič nalezne nějaké bariéry, které mu v tom brání. Mohou to být překážky vyplývající z praxe profesionálního hasiče, místa výkonu profese nebo naopak překážky, které pochází z individuality jednotlivce, jako je věk, fyzický stav, absence disciplíny, priority a mnoho dalšího.

Pokud se hasič rozhodne vzdělávat a překonávat různé překážky, které mu v tom brání, ovlivnit je může jen on sám, svým přístupem a motivací. Motivace může být vnější, kterou způsobuje okolí hasiče. Jsou to požadavky nadřízených pro udržení svého zaměstnání. Do vnitřní motivace patří touha po rozvoji a získání sebejistoty při výjezdech.

7.6.1 VZNIK POTŘEBY UČENÍ

Hasiči si jsou vědomi neustálého vzniku nových potřeb učení. V současné době nejsou schopni pokrýt svými znalostmi, dovednostmi a vědomostmi veškeré případy, se kterými se při výkonu práce setkávají. Zapomínání, které je přirozeným procesem člověka, je další z důvodů vzniku potřeby se vzdělávat. Nízká frekvence některých výjezdů vede k zapomínání teoretických znalostí, ale také brání automatizaci různých činností. To, příslušníci řeší pomocí standardizovaných postupů, kterých se v těchto situacích drží. Jelikož je práce profesionálního hasiče často vykonávána pod vlivem stresu, je velmi důležité se učit a vzdělávat, protože to pomáhá vyrovnat se s vypjatou situací a emocemi. Na výjezdy se však úplně připravit nedá, protože každý je jiný, ale je vždy spojen s adrenalinem a jistou dávkou stresu.

Dle Maslowovy pyramidy potřeb je na druhém místě potřeba bezpečí a jistoty, ze které nejspíš pramení potřeba získání vyšší sebejistoty při náročnějším zásahu, kterým mohou být profesionální hasiči při výkonu své práce ohroženi. Hasiči svou potřebu učení naplňují získáváním většího množství znalostí a zkušeností. Profesionální hasič by měl svoji práci vykonávat kvalitně a být na ni dostatečně připraven. Pokud nemá potřebu se vzdělávat v zájmu vlastní zodpovědnosti, aby předešel neznalosti a nedostatkům, kvůli kterým může chybovat, měl by mít potřebu neshodit se v pracovním kolektivu. Toto občas shledávám jako velkou překážku, jelikož nově příchozí příslušníci sboru, kteří se ve volném čase věnují dobrovolným jednotkám mají po absolvování kurzu pocit, že umí vše a často jsou neochotni přijmout dobré rady od služebně starších kolegů.

Část hasičů má potřebu se vzdělávat z důvodu kariérního postupu. Ovšem někteří z nich si jsou vědomi větší zodpovědnosti, se kterou jsou vyšší funkce spojeny a se svým pracovním zařazením jsou spokojeni. Tím pádem o navyšování si vzdělání v rámci kariérního postupu ani nepřemýšlí.

7.6.2 CESTY K NAPLŇOVÁNÍ POTŘEB UČENÍ A VZDĚLÁVÁNÍ

S ohledem na širokou škálu událostí, kterou musí členové HZS ČR řešit vzniká otázka, kde se to všechno naučili. *„Celoživotní učení je všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání a odborná příprava, neformální vzdělávání a informální učení v průběhu života, jejichž výsledkem je zdokonalení znalostí, dovedností a schopností.“*⁵⁷

7.6.2.1 FORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Všichni směnvní hasiči musí mít dle legislativy minimálně středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou. To tak, ale vždy nebylo. Někteří kolegové si v posledních letech museli požadované vzdělání dodělat zpětně, a to i přesto, že měli několik let praxe a zkušeností. Vzhledem ke svým možnostem se našli příslušníci, kteří se rozhodli pro ukončení pracovního poměru a z této profese nastálo odešli. Vzhledem k vysokému nedostatku hasičů vyvstává otázka, zdali nebylo vhodné hledat možnosti uznávání praxe, namísto vystavení tlaku na starší kolegy.

7.6.2.2 NEFORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Část neformálního vzdělávání je povinná a pro všechny společná. Hasiči moc dobře ví, že nabyté znalosti z individuálního vzdělávání a získávání různých osvědčení a certifikátů po absolvování dostupných kurzů, mohou uplatňovat na dalších pozicích stanice. Specializační kurzy zvyšují akceschopnost jednotky a některým umožňují i kariérní postup. Díky nim dochází k profilaci a upevnění role v týmu všech hasičů.

⁵⁷ VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). s. 13. ISBN 978-80-247-1770-8.

7.6.2.3 INFORMÁLNÍ UČENÍ

Na informální učení by měl být kladen největší důraz a mělo by být nezbytnou součástí profesního vzdělávání a učení. Během každodenního života mohou profesionální hasiči získávat dovednosti, vědomosti a zkušenosti ještě předtím, než nastoupí do pracovního poměru. Součástí je vlastní iniciativa a ochota jednotlivce se vzdělávat. Nejčastěji si hasiči zlepšují svou fyzickou přípravu různými sporty, návštěvou posilovny nebo životosprávou. V oblasti teoretické přípravy bývá naplněna potřeba učení převážně samostudiem. Informace a podklady, které jsou dostupné na stanici a internetu jsou dostačující. Při zdokonalování praktických dovedností hraje velkou roli učení se praxí a absolvování simulací reálných výjezdů.

Pro hasiče je důležitá zpětná vazba po ukončení zásahu. Při fyzicky a psychicky náročných výjezdech je důležitá komunikace a nutná dávka humoru, ač někdy černého či cynického. To vede k uvolnění atmosféry a někteří kolegové to vnímají jako způsob, jak se s danou situací vyrovnat. Zpětná vazba je důležitá zejména pro začínající hasiče, kteří jsou ujištěni v tom, co při zásahu udělali správně a co špatně. Možnost rozebrat jednotlivé kroky při zásahu jsou přínosem pro všechny hasiče, jelikož se mohou ponaučit pro příští výjezd. Zpětné hodnocení výjezdů by nemělo probíhat jen za účelem kárání a poučení se z chyb, ale také z důvodu pochvaly, motivace a vyzdvižení pozitiv. Což samozřejmě ovlivňuje další motivaci příslušníků HZS a zároveň přispívá k atmosféře na stanici.

7.6.3 PŘEKÁŽKY V UČENÍ

Překážky, které ovlivňují další vzdělávání hasičů je v oblasti neformálního vzdělávání např. omezená nabídka žádaných kurzů, kterých se hasiči navzdory zájmu z různých důvodů neúčastní. Další bariéry, které ztěžují proces vzdělávání často souvisí s věkem, zdravím, zapomináním i délkou praxe. To se převážně netýká nových členů, kterým naopak často chybí řád a respekt.

Další překážkou bývá počet pracovníků na stanici. Vzhledem k vysokému podstavu jednotek HZS UK, nemůže být umožněn praktický výcvik v rámci pracovní doby v potřebném rozsahu.

7.6.4 MOTIVACE K UČENÍ

Motivaci můžeme rozdělit na vnitřní a vnější. Vnější motivace je ovlivněna okolím a jedná se o touhu udržení pracovní pozice. Vnitřní motivace vychází z vlastní potřeby naplňování cílů, plánů a tužeb hasičů.

Nejdůležitější prvky ve vzdělávání jsou zájem, zvědavost a chuť zdokonalovat se. Hasič, který má opačný přístup k práci, je neaktivní, nezodpovědný a nemá chuť se zdokonalovat, je v kolektivu rizikový.

7.6.5 VZDĚLÁVACÍ PROCES

Při dostatečné motivaci hasičů dochází ke vzdělávacímu a učebnímu procesu. Nejdůležitější je struktura, obsah a časový rozvrh vzdělávacího programu. Kurzy trvající několik týdnů až měsíců negativně ovlivňují ochotu příslušníků tyto kurzy absolvovat, jelikož jsou v době absolvování kurzu delší dobu mimo domov.

Vhodně zvolený obsah a vzdělávací metody, napomáhají tomu, že vzdělávací proces může hasiče i bavit. Nejlépe hodnocené je vždy vzdělávání, které probíhá za pomoci simulací, tréninků či rozborů konkrétních situací.

7.7 ANALÝZA DAT

Získaná data z rozhovorů byla z audionahrávek postupně přepisována do textového dokumentu, dle odpovědí respondentů.

7.7.1 ANALÝZA ROZHOVORU S METODIKEM NA ÚSEKU IZS HZS ÚSTECKÉHO KRAJE

Pozice metodika na úseku IZS v Ústeckém kraji je pozicí spadající pod krajské ředitelství HZS UK sídlícím v Ústí nad Labem na požární stanici. Jeho náplní práce je zejména to, že plánuje odbornou přípravu pro příslušníky z celého kraje. Musí zpracovat nařízenou odbornou přípravu, kterou zasílá Generální ředitelství sboru. Tato témata se plánují na každý měsíc v daném roce. Při plánování se musí vždy zohlednit meteorologická situace. Zpracovaný plán odborné přípravy je zaslán na všechny územní odbory v kraji, potažmo na všechny požární stanice. V dalším kroku je ještě doplňovaná

část témat veliteli jednotlivých stanic a vedoucími úseku IZS na územních odborech. Ti, ještě zohlední specifika jednotlivého územního odboru, jako například, že na územním odboru Most je dislokován chemický průmysl nebo v okrese Děčín je Národní park České Švýcarsko. Oborná příprava je jedním z hlavních aspektů vzdělávání příslušníků HZS, nejen Ústeckého kraje. Tato část vzdělávacího procesu příslušníků se každoročně opakuje. Systém je tak nastaven z důvodu, že na se příslušníky sboru kladou čím dál větší nároky na odbornou způsobilost a také, aby si příslušníci témata opakovali a prohlubovali své znalosti.

V další části rozhovoru byla metodikem popsána vzdělávací struktura HZS ČR a bylo popsáno, jak probíhá vzdělávání v kraji. V rámci celostátně nastavené vzdělávací struktury jsou příslušníci HZS UK služebně vysíláni do ŠVZ MV, která byla popsána v teoretické části práce. Zde podstupují vzdělávací kurzy za účelem zvyšování odborné způsobilosti už v začátcích své hasičské kariéry. V rámci HZS UK je pak vzdělávání uskutečňováno pomocí již zmíněné pravidelné odborné přípravy, která je vykonávaná nejčastěji na požárních stanicích a formou E-learningových kurzů.

Dle názoru metodika je takto nastavený systém vzdělávání příslušníků funkční a dlouhodobě udržitelný. Reaguje na změny, které v rámci systému v průběhu roku nastávají. Do budoucna by se chtěl zaměřit na rozšíření nabídky praktických forem vzdělávání, jako jsou nejrůznější výcviky.

Vzdělávání příslušníků vychází ze zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve kterém je odborná příprava zmiňována. Další normou, upravující odbornou způsobilost je vyhláška 247/2001 o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. Zde je vyjmenován taxativní seznam vzdělávacích okruhů v rámci odborné přípravy. Tento seznam je každoročně doplňován metodikem o soubor témat dle geografických dispozic a objektů s vysokým požárním nebezpečím v hasebních obvodech požárních stanic. Generální ředitelství každoročně vydává interní akty, které upravují pravidla vzdělávání příslušníků. A jako poslední jsou interní akty krajského ředitele, ve kterých jsou další úpravy této problematiky.

Metodik potvrdil, že odborné vzdělávací materiály jsou ve většině případů dostupné a snadno dohledatelné. Jsou zpracovány tak, aby byly pro příslušníky

srozumitelné. Velký důraz je kladen na to, aby obsah vzdělávacích materiálů byl pravidelně aktualizován v souvislosti s vývojem vzdělávání a témat. Metodik připustil, že se občas objeví okruh, ke kterému jsou materiály méně dostupné a je potřeba delšího vyhledávání. Proto by rád zapracoval na zjednodušení přístupu k těmto materiálům.

Na dotaz, jak probíhá kontrola vzdělávání příslušníků, kdo ji provádí, jak a s jakou frekvencí, metodik odpověděl, že ve všech sférách vzdělávání příslušníků HZS je prováděná pravidelná kontrola nabytých vědomostí. U vzdělávacích kurzů probíhá kontrola formou závěrečného testu a ústní zkouškou před zkušební komisí. Při úspěšném absolvování obdrží příslušníci osvědčení o absolvování kurzu. Po pěti letech se koná opakovací kurz, na kterém hasiči opět před komisí prokáží své vědomosti, které potřebují k výkonu dané funkce. U odborné přípravy na provádění dohlíží velitel stanice. Kontrolu mohou provádět také řídicí důstojníci nebo jiní služební funkcionáři. Dále se ověřují vědomosti a připravenost příslušníků prostřednictvím taktických a prověřovacích cvičení. Jednou ročně musí každý hasič absolvovat před komisí přezkoušení z odborné přípravy, prokázat své vědomosti formou testu a následně praktickou zkouškou. Po úspěšném absolvování je způsobilý k výkonu služby.

Poslední dobou díky nižším kapacitám ŠVZ a také díky koronavirové pandemii se některé kurzy pořádají formou E-learningu. Dle názoru metodika je tento způsob vzdělávání vyhovující, ale závisí na osobním přístupu příslušníka k danému vzdělávacímu kurzu, kolik času kurzu věnuje a zda ho absolvuje poctivě. Podle zkušeností metodika, když oslovoval hasiče s žádostí o zpětnou vazbu v této problematice, zjistil, že se názory příslušníků na tuto formu vzdělávání liší. Většina hasičů je s E-learningem spokojená a vykonává ho tak, aby výsledky učení byly co nejefektivnější. Jako plus metodikem oslovení hasiči uvádějí především ušetření času na cestu do ŠVZ. Ústecký kraj je bohužel svou geografickou polohou velice vzdálen od všech výcvikových zařízení sboru. Na druhou stranu, oproti účasti v kurzu ve ŠVZ, E-learning postrádá osobní kontakt s lektory či ostatními hasiči z jiných jednotek v ČR, při kterém je možnost výměny informací a poznatků z praxe.

Hlavním aspektem vzdělávání příslušníků je odborná příprava, ta se provádí každou směnu. Nařízená časová dotace je 20 hodin, plus dalších 10 hodin doplňují velitelé jednotlivých stanic. Pravidelná odborná příprava se řídí podle norem a interních

aktů, které již byly zmíněny. Zejména vyhláškou 247/2001, o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. Výběr témat je v pravomoci velitelů družstev na požárních stanicích. Vždy se musí dodržet měsíční časová dotace. Součástí odborné přípravy je i tělesná příprava příslušníků, která se uskutečňuje každou směnu, a to v trvání 2 hodin.

Někteří příslušníci HZS UK se vzdělávají i nad nařízený rámec. Věnují se samostudiu v rámci směny i mimo ni. Sami si opakují témata, ve kterých se cítí slabší a iniciativně vyhledávají informace navíc, které pak mohou využívat během výkonu služby. Jako velké plus hodnotí metodik to, že hodně příslušníků HZS UK jsou členy sborů dobrovolných hasičů a také, že pokud se mohou profesně vzdělávat navíc, jsou ochotni své vědomosti předávat i ostatním členům. Jak již bylo uvedeno, součástí odborné přípravy je i fyzická příprava. Mnoho příslušníků udržuje svou fyzickou kondici i ve svém osobním volnu. Dle metodika, potřebuje HZS nejen vzdělané, ale i fyzicky vybavené příslušníky. Kombinace těchto dvou aspektů je důležitá k plnění úkolů HZS.

Závěrem uvedl, že momentálně nastavený systém vzdělávání v rámci HZS UK je funkční a vyhovující. Do budoucna by úsek IZS HZS UK chtěl více apelovat na praktické formy vzdělávání a sjednotit formu celoročního přezkušování tak, aby probíhalo v rámci celého kraje stejně, jelikož sbor musí držet krok s dobou, aby mohl efektivně plnit poslání HZS.

7.7.2 ANALÝZA ROZHOVORŮ SE SMĚNOVÝMI PŘÍSLUŠNÍKY HZS UK

V první části analýzy, ve které byl osloven metodik, byl popsán vzdělávací proces příslušníků Ústeckého kraje z pohledu služebního funkcionáře, který se podílí určitým způsobem na realizaci vzdělávání hasičů HZS UK. V další části byli osloveni směnoví hasiči, kteří dali možnost nahlédnout do vzdělávacího procesu z druhé strany oproti metodikovi. Osloveni byli 3 příslušníci sloužící na požárních stanicích HZS UK, mají různá služební zařazení a délku praxe. Jednalo se o 45letého technika strojní služby, který je zároveň zástupcem velitele družstva a jeho praxe činí 21 let. Dále byl osloven strojník ve věku 39 let s délkou praxe 19 let. Jako třetí byl rozhovor uskutečněn s příslušníkem vykonávajícím funkci hasiče se 14letou praxí. V rozhovoru bylo respondentům položeno 21 otázek, které byly postupně analyzovány.

Všichni respondenti se shodli, že profesní vzdělávání u HZS je celoživotním procesem. Potřeba se neustále vzdělávat je z důvodu, že dnešní doba se neustále rozvíjí a přibývá mnoho nových typů zásahů. Dalším důvodem je profesní rozvoj za účelem kariérního postupu. Hasiči též jednoznačně uvedli, že je důležité s procesem vzdělávání začít ihned při nástupu nových příslušníků. Noví hasiči přebírají zkušenosti a učí se od služebně starších kolegů, kteří jim v mnoha případech poskytnou dobrý základ, který pak nováčci využijí ve vzdělávacích kurzech. Hasiči uvedli, že se profesně vzdělávají zejména za účelem budoucího kariérního postupu.

Na dotaz, zda hasičům vyhovuje současný stav vzdělávacího procesu sboru uvedli, že ze současného stavu jim vyhovuje zejména pořádání vzdělávacích kurzů formou E-learningu. Důvodem je úspora času, jelikož příslušníci nemusí dlouze cestovat do ŠVZ, která jsou bohužel od Ústeckého kraje velmi vzdálena. E-kurzy se uskutečňují ve většině případů na směně během výkonu služby příslušníků, což hasiči berou jako další kladný aspekt. Jako negativum E-learningu vnímají ztrátu osobního kontaktu s příslušníky z jiných krajů republiky a nemožnost vzájemné výměny nabytých zkušeností.

U otázky, zda jsou ve vzdělávacím procesu příslušníků důležitější teoretické nebo praktické formy vzdělávání, se názory oslovených hasičů liší. Jeden uvádí, že teorie získaná ve ŠVZ se diametrálně odlišuje od následné praxe. Tento názor si příslušník ověřil během své 19leté praxe. Další uvedl, že mezi teorií a praxí by měla být přímá úměra. Podle něj, by měli příslušníci ovládat teorii, která zahrnuje právní normy, nejruznější interní akty a teorii zdolávání zásahů. Tyto zkušenosti by se měly prolínat do následné praxe hasičů. Každý by se měl profesně rozvíjet a zároveň vzdělávat. Poslední oslovený uvedl, že neexistuje hranice mezi teorií a praxí, a že by tyto dvě formy vzdělávání příslušníků měly být nedělitelné.

Hlavním prvkem profesního vzdělávání příslušníků je pravidelná odborná příprava, která probíhá každou směnu a její součástí je i fyzická příprava. Časový rámec je 30 hodin měsíčně, kdy různá témata mají různou délku určenou k proškolení. U fyzické přípravy je pak délka 2 hodiny každou směnu. Nastavený způsob vykonávání odborné přípravy osloveným hasičům vyhovuje. Provádí ji ve známém prostředí svých požárních stanic s kolegy, zasahujícími u mimořádných událostí a s technikou a věcnými prostředky, se kterými na svých základnách disponují. Za negativum považují to, že pokud mají během

směn mnoho výjezdů, tak se čas na provedení odborné přípravy často posouvá do večerních hodin, kdy už je organismus unaven a schopnost efektivního učení a vnímání je snížena. Dalším případem je to, že dané téma směna ani nevykoná. To, se přesune na další směnu, a tak se počet témat navyšuje, což může mít za důsledek neefektivní proškolení odborné přípravy. Jako další negativum někteří příslušníci uvedli nepřehlednost a nesrozumitelnost některých témat či vzdělávacích materiálů. S tímto problémem se hasiči vyrovnávají v kolektivu, kdy spolu danou problematiku rozeberou tak, aby ji pochopili všichni.

Na dotaz, zda příslušníci HZS UK spolupracují s dalšími složkami IZS bylo nejčastější odpovědí, že nejvíce spolupracují během taktických cvičení. Jedná se o takzvaná cvičení IZS, při kterých hasiči během cvičného zásahu na předem určenou situaci zasahují i s Policií ČR či Zdravotnickou záchrannou službou. V nedávné době se příslušníci HZS UK zúčastňovali pravidelných stáží na stanicích záchranné služby. Po dobu stáže jezdili na výjezdy se záchrankou, a tím se profesně vzdělávali v oboru poskytování první pomoci. Hasiči uvedli, že je pro ně spolupráce, zejména se zdravotníky, v souvislosti se zvyšováním profesní kvalifikace, velkým přínosem. A že by rádi v takové spolupráci pokračovali a třeba ji i rozšiřovali.

Oslovení hasiči uvedli, že v souvislosti s jejich vzděláváním u sboru jsou přínosem taktická a prověřovací cvičení. Ta, slouží k ověření připravenosti a akceschopnosti jednotek požární ochrany. Všichni se shodli, že tato cvičení jsou pro ně přínosná v tom ohledu, že upozorní na chyby, které se objeví v dané situaci při cvičném zásahu a oni se jich pak mohou ve své další praxi vyvarovat, čímž se zvyšuje efektivita a profesionalita zasahujících hasičů.

Tázání uvedli, že materiály, které slouží k vykonání profesního vzdělávání jsou ve většině případů snadno dohledatelné. Objevují se i témata, na která je problémovější konspekty sehnat, což příslušníci řeší pomocí internetu. Materiály jsou zpracovány tak, aby byly přehledné a pochopily je všichni.

Z analýzy rozhovorů se směnovými hasiči vyplývá, že momentální vzdělávací struktura sboru jim vyhovuje bez větších výhrad. Jako velké plus považují to, že se mnoho vzdělávacích programů koná v jejich přirozeném prostředí, což jsou požární

stanice, a to formou E-learningových kurzů. Touto metodou příslušníkům odpadne dlouhé cestování do ŠVZ, které pro ně bývá velkou překážkou. Jejich motivací ke vzdělávání je zejména zvyšování své profesní způsobilosti a také možnost budoucího kariérního postupu. Proto se někteří z nich sebevzdělávají i nad nařízený rámec. Oslovení příslušníci uvedli, že by rádi prohloubili spolupráci se složkami IZS. Zejména se zdravotníky Ústeckého kraje, jelikož je pro ně spolupráce s nimi velmi přínosná, v souvislosti s prohlubováním jejich profesní způsobilosti.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývá vzděláváním příslušníků HZS ČR. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části práce je zpočátku popsána historie sboru. Poté je představen HZS a jeho postavení a úkoly v současnosti. V následující kapitole je charakterizován HZS Ústeckého kraje. Poté je popsán služební poměr hasičů. V předposlední kapitole teoretické části je rozebrána vzdělávací struktura HZS ČR, ve které je popsáno, kde probíhá profesní vzdělávání hasičů. V poslední kapitole je rozebráno vzdělávání příslušníků HZS ČR, jakým stylem a v jaké formě se realizuje.

Pro realizaci praktické části této práce byly zrealizovány 4 rozhovory, podle kterých byla provedena analýza vzdělávání příslušníků v rámci Ústeckého kraje. První rozhovor se uskutečnil s metodikem na úseku IZS, který se podílí na formě vzdělávání příslušníků HZS UK. Z rozhovoru vyplynulo, že struktura vzdělávání příslušníků HZS UK vychází ze zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, poté z vyhlášky 247/2001, o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. Ta je doplňována interními akty Generálního ředitelství HZS ČR. V rámci Ústeckého kraje je tato nařízená struktura pravidelně doplňována o interní akty krajského ředitele HZS UK. Metodik uvedl, že momentálně nastavený systém vzdělávání příslušníků je pro potřeby HZS UK funkční a dlouhodobě udržitelný. Příslušníci jsou dle jeho názoru efektivně profesně vzděláváni a v mnohých případech se sebevzdělávají i nad rámec povinného vzdělávání. Rezervy vidí v možnosti posílení praktických forem učení hasičů. V budoucnu by doporučil sjednocení forem přezkoušení v rámci celého HZS UK.

V další části byly uskutečněny 3 rozhovory se směnovými hasiči. Tyto rozhovory autor práce provedl z důvodu, aby byl poskytnut pohled do procesu vzdělávání příslušníků HZS UK z druhé strany, než poskytl metodik. Směnoví hasiči se musí vzdělávat, protože dnešní doba se velice rychle rozvíjí. Do popředí vstupují nové technologie, s tím je spojené vyšší riziko vzniku mimořádných událostí. Hasiči musí držet krok s touto uspěchanou dobou a musí se neustále profesně rozvíjet, aby efektivně plnili úkoly a poslání HZS ČR. Oslovení uvedli, že je důležité začít s procesem profesního vzdělávání ihned při přijetí nových příslušníků. Noví příslušníci se před nástupem do

vstupní přípravy učí na svých požárních stanicích a velkým přínosem jsou zkušenosti a poznatky služebně starších kolegů. Směnoví hasiči v rozhovorech popsali, jak probíhá profesní vzdělávání v rámci HZS UK. Hasiči uvedli, že největším přínosem současného stavu je možnost účastnit se kurzů formou E-learningu. Díky němu odpadá příslušníkům dlouhé cestování do ŠVZ, která jsou velmi vzdálena v důsledku geografické polohy Ústeckého kraje, do kterého je HZS UK zasazen. Hasiči také uvedli, že hlavním aspektem procesu učení je pravidelná odborná příprava, která má nařízený rámec v rozsahu 30 hodin. Při přípravě se apeluje nejen na teoretické, ale i praktické formy vzdělání. Příslušníkům vyhovuje, že se pravidelná odborná příprava koná na jejich požárních stanicích, tudíž v jejich domácím prostředí. Provádí ji kolektivně v rámci své směny, a hlavně s hasiči, se kterými zasahují na mimořádných událostech. Tázaní uvedli, že je pro ně velkým přínosem účast na taktických cvičení, na kterých se učí spolupracovat i s ostatními složkami IZS. Tuto spolupráci by rádi nadále rozvíjeli, a to zejména se Zdravotnickou záchrannou službou, aby si mohli prohlubovat své profesní znalosti v oblasti poskytování neodkladné první pomoci.

Z pohledu autora práce, který je též příslušníkem HZS UK a má téměř 15letou praxi, je momentální stav vzdělávací struktury dostačující. Je nastaven tak, aby bylo docíleno co nejefektivnějšího profesního vzdělávání hasičů, kteří pak následně mohou své výsledky učení aplikovat u zdolávání mimořádných událostí. Doporučením pro praxi by mohlo, dle provedeného výzkumu být to, že by se mohlo více vzdělávacích kurzů konat formou E-learningu a také více apelovat na praktické formy vzdělávání příslušníků HZS UK.

Být hasičem je spíše poslání než zaměstnání. Ve společnosti má stále vysokou prestiž. Tomuto povolání důvěřuje vysoké procento obyvatel, díky každodennímu nasazení hasičů, kteří denně bojují za jejich životy a chrání jejich zdraví a majetek. Tu nejkvalitněji udělanou práci vykoná pouze příslušník, který bude nejen dobře fyzicky vybavený, psychicky stabilní a odolný, s perfektním zdravotním stavem, ale takový příslušník, který je motivovaný k učení, ochotný se neustále rozvíjet a profesně se vzdělávat. Jen tak budou perfektně plněny všechny úkoly a poslání HZS, ale i nadále zůstane ve společnosti vysoká důvěra tomuto náročnému povolání.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdroj

BENEŠ, Milan. *Andragogika. 2.*, aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5.

GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 520 s. ISBN 978-80-7380-423-7.

GRUND, Bohuslav. *Od minulosti k současnosti: hasičský záchranný sbor Ústeckého kraje*. říjen 2014. 262 s.

Hasičský záchranný sbor České republiky. Praha: MV - generální ředitelství HZS ČR, c2011. 20 s. ISBN 978-80-87544-01-3.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Hasiči a záchranáři na přelomu století: stručný průvodce historií hasičů v českých zemích*. Praha: MJF Praha, 2001. 79 s. ISBN 80-86284-15-8.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2020. 355 s. ISBN 978-80-7553-796-6.

PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. 184 s. ISBN 978-80-86723-58-7.

RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC, ed. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.

RYBA, Drahoslav. (2016). *Koncepce vzdělávání Hasičského záchranného sboru České republiky na roky 2016 - 2021*. Ministerstvo vnitra, Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky. www.hzscr.cz/clanek/strategie-a-koncepcni-materialy.aspx

SADÍLEK, Zdeněk, Barbora PÁLKOVÁ a Štěpán KALAMÁR. *Krizové řízení a Integrovaný záchranný systém*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2019. Educopress. 71 s. ISBN 978-80-7408-192-7.

SZASZO, Zoltán. *Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2010. 306 s. ISBN 978-80-86640-60-0.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Olomouc: ANAG, 2007-. Právo (ANAG). 856 s. ISBN 978-80-7554-234-2.

VILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2014, 189 s. ISBN 978-80-246-2477-8.

VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). 159 s. ISBN 978-80-247-1770-8.

VODÁK, Jozef a Alžbeta KUCHARČÍKOVÁ. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*. Praha: Grada, 2007. Manažer. 205 s. ISBN 978-80-247-1904-7.

Seznam použitých internetových zdrojů

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Počet obyvatel v obcích – k 1. 1. 2022*. [online]. 2021 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112022>

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HZS ČR. *Průběh přijímacího řízení*. [online]. 2008 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/podminky-prijeti-a-dalsi-informace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

HZS ČR: *Historie* [online]. 2021 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasiccky-zachranny-sbor-cr-historie.aspx>

HZS ČR: *Institut ochrany obyvatelstva. Historie*. [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2023 [cit. 02.09.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/o-nas-historie-historie.aspx>

HZS ČR: *Organizační složky* [online]. 2021 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/hzs-usteckeho-kraje-menu-organizacni-slozky.aspx>

HZS ČR: *Strategické a koncepční materiály*. [online]. 2016 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/strategie-a-koncepcni-materialy.aspx>

HZS ČR: *ŠVZ HZS ČR středisko Brno. Z historie* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2023 [cit. 02.09.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/svz-hzs-cr-stredisko-brno.aspx>

HZS ČR: *ŠVZ HZS ČR Zbiroh. Z historie* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2022 [cit. 02.09.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/z-historie-svz-hzs-cr-zbiroh.aspx>

HZS ČR: *Učební osnovy kurzů*. [online]. 2022 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ucebni-osnovy-kurzu-ucebni-osnovy-kurzu.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>

HZS ČR: *Učební osnovy kurzů. Základní odborná příprava*. [online]. 2022 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ucebni-osnovy-kurzu-ucebni-osnovy-kurzu.aspx>

HZS ČR: *Záchranný útvar HZS ČR*. [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2023 [cit. 02.09.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/organizacni-slozky-zachranny-utvar-hzs-cr.aspx>

HZS ČR: *Základní informace. SOŠ PO a VOŠ PO* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2022 [cit. 02.09.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/o-nas-zakladni-informace-zakladni-informace.aspx>

HZS ČR: *Zákony a předpisy*. [online]. 2021 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/zakony-a-predpisy-zakony-a-predpisy.aspx>

KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V ÚSTÍ NAD LABEM: *Charakteristika kraje* [online]. 2017 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/charakteristika_kraje

Právní předpisy

ČESKÁ NÁRODNÍ RADA. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. [online]. 2003 [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361>

Usnesení vlády České republiky č. 1194 ze dne 22. října 2007 o Transformaci resortu Ministerstva obrany.

Vyhláška č. 247/2001 Sb., Ministerstva vnitra o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha: ©AION CS, 2010–2023 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-247>

Zákon č. 133/1985 Sb., Zákon České národní rady o požární ochraně. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha: ©AION CS, 2010–2023 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha: ©AION CS, 2010–2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>

Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha: ©AION CS, 2010–2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-320>

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha: ©AION CS, 2010–2023 [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361>

SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
HZS	Hasičský záchranný sbor
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
HZS UK	Hasičský záchranný sbor Ústeckého kraje
IOO	Institut ochrany obyvatelstva
IZS	Integrovaný záchranný systém
MV	Ministerstvo vnitra
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MV SSR	Ministerstvo vnitra Slovenské socialistické republiky
SOŠ PO	Střední odborná škola požární ochrany
VOŠ PO	Vyšší odborná škola požární ochrany
ŠVZ	Školní výcvikové zařízení
ŠVZ HZS ČR	Školní výcvikové zařízení Hasičského záchranného sboru České republiky

SEZNAM OBRÁZKŮ

Seznam obrázků

Obr. 1: Historická požární stříkačka	12
Obr. 2: Znak HZS ČR	16

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Otázky do rozhovoru pro metodika na úseku IZS HZS UK	I
Příloha B – Otázky do rozhovoru pro směnové hasiče.....	II
Příloha C - Přepis rozhovoru metodika na úseku IZS HZS Ústeckého kraje	III
Příloha D - Přepisy rozhovorů směnových hasičů	VII

Příloha A - Otázky do rozhovoru pro metodika na úseku IZS HZS UK

1. Popište funkci metodika na úseku IZS HZS UK.
2. Proč je nutné příslušníky HZS vzdělávat?
3. Jaká je vzdělávací struktura HZS ČR?
4. Jsou rozdíly mezi celostátní a krajskou vzdělávací strukturou sboru?
5. Jak hodnotíte vzdělávací strukturu HZS UK?
6. Jaké jsou právní a interní předpisy týkající se vzdělávání příslušníků HZS UK?
7. Jak probíhá kontrola vzdělávání příslušníků HZS UK? Kdo ji provádí a jak často?
8. Jaký máte názor na E-learning? Je lepší variantou vzdělávání nebo je lepší forma pořádání kurzů ve školících a vzdělávacích zařízeních MV?
9. Hlavní aspektem vzdělávání příslušníků je odborná příprava. Podle čeho se řídí a kdo ji upravuje?
10. Jaký je časový fond pro provádění odborné přípravy?
11. Vzdělávají se příslušníci HZS UK nad rámec odborné způsobilosti?
12. Jaká jsou pozitiva vzdělávání příslušníků HZS UK?
13. Jsou i nějaká negativa? Pokud ano, tak je vyjmenujte.

Příloha B – Otázky do rozhovoru pro směnové hasiče

1. Jaký je Váš věk?
2. Jaké bylo Vaše nejvyšší dosažené vzdělání při nástupu k HZS UK?
3. Jaká je délka Vaší praxe?
4. Jaké je Vaše služební zařazení?
5. Proč je potřeba se u HZS vzdělávat?
6. Kdy proces vzdělávání příslušníků začíná?
7. Jaká je Vaše motivace se profesně vzdělávat?
8. Vyhovuje Vám současný stav vzdělávání?
9. Jmenujte některá pozitiva současného stavu.
10. Když jste zmiňoval pozitiva, jsou i nějaká negativa profesního vzdělávání příslušníků HZS?
11. Upřednostňujete účast na kurzech ve vzdělávacích a výcvikových zařízeních MV nebo formou E-learningu a praxe u své jednotky? Uveďte důvody.
12. Uveďte výhody a nevýhody obou variant.
13. Je dle Vašeho názoru důležitější teoretické vzdělávání nebo je důležitější klást důraz na praktické formy vzdělávání?
14. Důležitým aspektem profesního vzdělávání příslušníků HZS je pravidelná odborná příprava. Jak odborná příprava probíhá?
15. Naplňuje odborná příprava Vaše očekávání?
16. Jmenujte nějaká pozitiva provádění odborné přípravy
17. Když byla zmíněna pozitiva, našel byste na současném stavu provádění odborné přípravy i nějaká negativa?
18. Spolupracujete v rámci odborné přípravy s ostatními složkami IZS?
19. Obohacují Vás v souvislosti s profesním vzděláváním taktická a prověřovací cvičení?
20. Jak byste zhodnotil jednotlivé aspekty vzdělávacích materiálů (dostupnost, přehlednost, obsah, rozsah, srozumitelnost, aktuálnost).

Příloha C - Přepis rozhovoru metodika na úseku IZS HZS Ústeckého kraje

1. Popište funkci metodika na úseku IZS HZS UK.

Moje funkce spadá pod krajské ředitelství HZS Ústeckého kraje. Sedím v kanceláři v Ústí nad Labem ve čtvrti Všebořice na požární stanici Ústí nad Labem. Moje funkce spočívá v tom, že naplánuji na každý rok odbornou přípravu. V podstatě na celý rok pro HZS Ústeckého kraje s tím, že do toho zahrnu témata, která posílá Generální ředitelství HZS, která musí být proškolená. Témata naplánuji na každý měsíc, s tím, že zohledním meteorologickou situaci a ostatní si pak plánují velitelé stanic nebo oddělení IZS územních odborů dle dislokace jednotlivých stanic.

2. Proč je podle Vás nutné příslušníky HZS vzdělávat?

To je důležitý z důvodu, že těch témat je spousta. Na příslušníky jsou teď kladený vysoký nároky a je potřeba odborný znalosti prohlubovat, aby si hasiči opakovali ty věci a vryli se jim, jak se říká, takzvaně do krve. Pak přichází nová témata, z důvodu, že ve světě přicházejí nové technologie. Ti hasiči se musí učit nové věci, a tak je potřeba se stále zaučovat, a hlavně je důležité klást důraz na prohlubování odbornosti, aby byli připraveni jak teoreticky, tak i prakticky.

3. Mohl byste popsat vzdělávací strukturu HZS ČR?

Tak určitě máme školící a výcviková zařízení MV, která nám vzdělávají příslušníky a poskytují jim základní odbornou přípravu nebo nástupní odborný výcvik, který je potřebný pro výkon služby hasiče. Máme také Střední odbornou školu a Vyšší odbornou školu požární ochrany, která je ve Frýdku-Místku. Jsou i střední školy, které vyučují, například obor Strojník požární ochrany, Vysokou školu báňskou v Ostravě, která vlastně taky připraví hasiče k výkonu, pokud je součástí nástupní odborný výcvik a dál už to pak řeší HZS krajů. Ti, si pak řeší odbornou přípravu i dle dislokace jednotlivých krajů a zeměpisných dispozic. Potažmo těch požárních stanic, které jsou umístěny na jednotlivých územních odborech, jestli se v hasebním obvodu nachází třeba nějaká chemická průmysl, a tak se zaměřují na takové specifické činnosti.

4. Jaké jsou rozdíly mezi celostátní vzdělávací strukturou sboru a HZS UK?

Tento dotaz byl zmíněn již v předchozí otázce, kdy krajská vzdělávací struktura je obohacena o tu problematiku těch jednotlivých krajů potažmo požárních stanic. Ta

celostátní je vlastně daná vyhláškou 247/2001, o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve které je daná, taxativně vyjmenovaná odborná příprava. S tím, že jak jsem říkal Generální ředitelství vydává témata, která je nutné proškolit na daný rok.

5. Jak hodnotíte strukturu vzdělávání v rámci HZS UK?

Dle mého názoru, systém, co je momentálně nastavený, je funkční a zároveň dlouhodobě udržitelný. Může se stát, že se během roku objeví nějaké změny, které se do toho hned zakomponují. Myslím si, že momentálně bychom se mohli zaměřit na nějaké praktické výcviky týkající se např. speciální techniky, aby stanice, které jí nedisponují, si mohli požádat po dohodě velitelů stanic o speciální techniku. Mohli se v ní proškolit, aby ji viděli a věděli, co lze u zásahu použít.

6. Jaké jsou právní předpisy a interní akty, které se týkají vzdělávání příslušníků HZS UK?

Jak bylo zmíněno, je to vyhláška 247/2001, o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. Ono to vlastně vychází ze zákona o požární ochraně 133/1985, ve kterém je zmíněna odborná příprava. Ta odborná příprava znamená to, že jednotky v kraji jsou akceschopné. To je jedna z částí akceschopnosti jednotky. Jednotka je akceschopná, když má vzdělané příslušníky, má technické prostředky, a to je důvod, proč se musí příslušníci vzdělávat. Jo, dalšími právními předpisy k tomu zákonu o požární ochraně a vyhlášce 247 jsou interní akty, které upravují odbornou přípravu. Ty vydává Generální ředitelství a pak i HZS krajů si vydávají svoje ještě.

7. Jak byste zhodnotil jednotlivé aspekty vzdělávacích materiálů? Jestli jsou pro příslušníky dost dostupné, přehledné, obsahově a rozsahově srozumitelné a zda jsou aktuální.

Ty vzdělávací materiály jsou dostupné na stránkách HZS ČR. Dále pak se kraje snaží i některé materiály doplnit k odborné přípravě s tím, že jsem se setkal s tím, že někteří hasiči nebo velitelé ani pořádně nevědí, kde je hledat, ty odborné materiály. Jinak jsou přehledné, pěkně zpracované a dostupné. Pak samozřejmě záleží na daném veliteli, který odbornou přípravu vede na dané směně. Ten by si ji měl hlavně zpracovat tak, aby byla srozumitelná pro všechny příslušníky na směně. Aktuální samozřejmě jsou, ale průběžně se aktualizují.

8. Jak funguje kontrola vzdělávání příslušníků HZS UK? Kdo jí provádí, jak a jak často?

Kontrola vzdělávání, například v kurzech probíhá tak, že před ukončením kurzu píše jeho účastníci test a následně jsou zkoušeni z vybraných témat před zkušební komisí. Po úspěšném absolvování obdrží osvědčení. Potom probíhá většinou po 5 letech opakovací kurz, kdy zase na jeho závěru jsou příslušníci a jejich znalosti ověřeny před komisí. Co se týče té odborné přípravy, tak každý velitel stanice by ji měl kontrolovat tak, že pak vyhotoví protokol. Například i řídicí důstojníci i jiní služební funkcionáři mohou kontrolovat tu odbornou přípravu. A pak se ta připravenost těch hasičů kontroluje během taktických a prověřovacích cvičení. Jednou ročně se pak dělá v rámci kraje přezkoušení příslušníků z odborné přípravy.

9. Jaký máte názor na E-learning? Je lepší variantou vzdělávání nebo je podle Vás lepší forma pořádání kurzů ve ŠVZ MV?

E-learning si myslím není špatná věc. Když jsem se ptal vícero hasičů, tak na to měli rozdílné názory. Jedni byli pro, i z důvodu toho, že nemusí nikam jezdit. Samozřejmě pak ten E-learning je i o tom hasičovi, jak se k tomu postaví, a jak se tomu vzdělávání sám věnuje. Kolik dá přípravě. Druhá věc je ta, když hasič jede do vzdělávacího zařízení na ten týden, osobně se setká s lektory a s ostatními kolegy z jiných územních odborů. Tím pádem si mohou vyměňovat své zkušenosti a dozvědět se více novinek od lektorů. Podle mě je to takový půl na půl.

10. Hlavním aspektem vzdělávání příslušníků je odborná příprava. Čím se řídí a kdo ji upravuje?

Budu se opakovat. Řídí se vyhláškou 247/2001, o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, interními akty vydávanými Generálním ředitelstvím a HZS krajů.

11. Jaký je časový fond pro provádění odborné přípravy?

To je různé. Odborná příprava se totiž plánuje na měsíc dopředu. Je tam časová dotace 20 hodin, plus velitelé stanic si ještě plánují dalších 10 hodin navíc. Takže 30 hodin na měsíc je odborná příprava na směnu. Záleží, jaká témata velitel družstva vybere. Ta mají nějakou minimální časovou dotaci. Do odborné přípravy spadá i tělesná příprava. Ta se provádí každou směnu a má časovou dotaci 2 hodiny.

12. Myslíte si, že se příslušníci HZS UK vzdělávají i nad rámec?

Myslím si, že ano. Sám jsem se setkal s několika příslušníky HZS UK, kteří se v rámci samostudia ve směně, v několika případech i mimo směnu vzdělávali. Chtějí se sebevzdělávat, což je dobré. Některá témata si opakují. Například ta, ve kterých se cítí slabší, tak si je zopáknou nebo si o tom vyhledají něco navíc. Co se týká praktických výcviků. Někteří příslušníci jsou členy dobrovolných jednotek, což je taky dobrá věc. Zde se mohou vzdělávat a své nabyté zkušenosti využívat u HZS UK. A hlavně tam mohou předávat i své nabyté zkušenosti. Takže i toto pro ně znamená prohlubování profesního vzdělávání. Jak jsem říkal, spadá tam i ta fyzická příprava, takže příslušníci se věnují fyzické přípravě ve svém osobním volnu. My jako sbor potřebujeme nejen příslušníky vzdělané. My zároveň potřebujeme, aby tito vzdělaní příslušníci byli fyzicky dobře vybavení. Kombinace těchto dvou aspektů je důležitá k efektivnímu plnění úkolů HZS.

13. Jaká jsou pozitiva současného stavu vzdělávání v rámci HZS UK?

Pozitiva. Myslím si, že se teď snažíme hodně apelovat na praktické formy vzdělávání. Ale podle mě je současný nastavený stav, víceméně vyhovující. Akorát bychom chtěli sjednotit formy celoročního přezkušování a hlavně, jak jsem říkal, tu praxi. My samozřejmě jako sbor musíme držet krok s rychle se rozvíjející dobou, abychom mohli provádět zásahy co nejlépe.

14. Když jsem zmínil pozitiva, našel byste na tomto stavu i nějaká negativa?

Některá témata vzdělávání příslušníků nebo v rámci instrukčně metodických zaměstnání, která jsme pořadali pro velitele, tak byl problém u některých témat sehnat materiály. To pak záleží na nás – Krajském ředitelství, abychom je sehnali a doplnili příslušníkům.

Příloha D - Přepis rozhovorů směnových hasičů

1. Jaký je Váš věk?

Hasič 1: Je mi 39 let

Hasič 2: Je mi 33 let

Hasič 3: Je mi 45.

2. Jaké bylo Vaše nejvyšší dosažené vzdělání při nástupu k HZS UK?

Hasič 1: Studoval jsem Integrovanou střední školu Na Průhoně v Chomutově obor hasič – strojník.

Hasič 2: Mám vystudovanou střední školu mimo hasičinu a to Evropskou obchodní akademii v Děčíně. V průběhu svého hasičského života jsem si před nedávnem dostudoval Vyšší odbornou školu ve Varnsdorfu a teď studuji Univerzitu Jana Amose Komenského v Praze.

Hasič 3: Maturita ve strojním oboru.

3. Jaká je délka Vaší praxe?

Hasič 1: 19 let

Hasič 2: Mám odslouženo 15 let.

Hasič 3: 21 let

4. Jaké je Vaše služební zařazení?

Hasič 1: Jsem ustanoven na funkci strojník.

Hasič 2: Jsem služebně zařazen na funkci hasič, s tím že vykonávám úkony na úseku chemické služby na své požární stanici.

Hasič 3: Jsem zařazen na funkci technik stojní služby, s tím že zároveň zastupuji velitele družstva na své směně.

5. Proč je potřeba se u HZS vzdělávat?

Hasič 1: Z mého pohledu je nutné se vzdělávat z důvodu kariérního postupu. Dále pak, abych se mohl profesně rozvíjet.

Hasič 2: Hasičský záchranný sbor ČR se neustále rozvíjí. Musí obsáhnout hodně činností během zásahů na různé události. Dnešní doba se mění ukrutně rychle. A samozřejmě i hasiči

musí držet krok s dobou. Čím víc budou příslušníci sboru vzdělání, co se týče hasičiny, tím lepší a efektivnější budou zásahy na nejrůznějších událostech.

Hasič 3: Protože do naší práce vstupují nové technologie, mění se struktura zásahů, na které jezdíme, proto musíme na tento trend reagovat a zároveň se kvůli tomu profesně vzdělávat.

6. Kdy proces vzdělávání příslušníků začíná?

Hasič 1: Vzdělávání hasiče začíná hned prvním dnem služby. Nový příslušník musí nasát atmosféru sboru. Hlavně musí nabrat nějakou praxi. Vychovat zkušeného hasiče se říká, že trvá minimálně 5 let. Musí se vzdělávat novým věcem. Já mám hasičskou školu, ale stejně jsem se musel ve svých začátcích hodně učit. Ona se v mnohém teorie, kterou učí ve škole s reálnou praxí liší.

Hasič 2: Dalo by se říct, že to začíná podpisem smlouvy. Většina lidí přijdou z venku, jak se říká hasičinou nepolíbený. Musí se tedy od prvního dne učit většinu činností. Musí, teda spíš by měli sledovat a naslouchat, nám, zkušenějším kolegům. Nový hasič, než absolvuje vstupní přípravu příslušníků, je vlastně počítán do stavu, nicméně do zásahu bez základní přípravy nemůže. Musí se postupně vzdělávat a profesně rozvíjet, aby byl platným členem týmu.

Hasič 3: Přimo nástupem ke sboru. Každý hasič musí být odborně způsobilý k výkonu služby, proto musí hned započít vzdělávání. Z prvopočátku to je v rámci směny. Pak se nováček dostane do nástupního kurzu. Ale to může být klidně až za rok. Proto by se do té doby měl vzdělávat se svými zkušenějšími kolegy. Když to shrnu, tak vzdělání příslušníka ho provází po celou jeho profesní kariéru.

7. Jaká je Vaše motivace se profesně vzdělávat?

Hasič 1: V dnešní době je mojí motivací to, že bych se chtěl po těch letech, co mám odslouženo, někam kariérně posunout. Proto bych rád absolvoval kurzy, které mi otevřou možnost k nějakému vyššímu postu.

Hasič 2: Pro mě je hlavní motivací kariérní postup. Jsem od přírody ctižádnostivý. A rád bych zastával do budoucna jinou, z mého pohledu lepší pozici. Proto jsem vystudoval již zmíněnou Vyšší odbornou školu a na ni teď navazuji vysokou.

Hasič 3: Chci držet krok s dobou. Jak jsem již zmínil, doba je dneska velice rychlá, mohutně se rozvíjí, proto i já se musím profesně rozvíjet, abych byl platným příslušníkem sboru. A taky v tom hraje roli kariérní postup.

8. Vyhovuje Vám současný stav vzdělávání?

Hasič 1: Ano. Vlastně díky koroně je valná většina kurzů absolvována za pomoci počítače a člověk nemusí nikam dojíždět. Podle mě stav, jak je nastaven, je za mě vyhovující.

Hasič 2: Za mou profesní kariéru se struktura vzdělávání u sboru hodně změnila. Do vzdělávání vstoupily nové technologie, byly zaimplementovány nové výukové metody. Taky se rozšířila nabídky kurzů a počet vzdělávacích a výcvikových zařízeních, ve kterých se vzdělávání uskutečňuje. Taky se zařadilo hodně nových témat, která je se potřeba učit. V neposlední řadě vstoupil do hry E-learning, což mnohým velice vyhovuje.

Hasič 3: Současný stav mi nevyhovuje. Bral bych víc kurzů a metodických zaměstnání na své stanici nebo na územním odboru.

9. Jmenujte některá pozitiva současného stavu.

Hasič 1: Pro mě je největší plus, že většina kurzů, co musím absolvovat kvůli svému pracovnímu zařazení, se dělají u nás na územku. Člověk nejede nikam x hodin přes půl republiky. Já radši ušetřený čas strávím s rodinou.

Hasič 2: Za mě je současný stav vyhovující. Podle mě, na poli vzdělávání HZS poskytuje maximum, co může.

Hasič 3: V současném stavu vzdělávání je pozitivum odborná příprava, která je v rámci kraje, myslím si, dobře zpracovaná.

10. Když jste zmiňoval pozitiva, jsou i nějaká negativa profesního vzdělávání příslušníků HZS?

Hasič 1: Tohle asi není otázka pro mě, abych to hodnotil. Mě to vyhovuje tak, jak to je. Takže bych moc negativa nehledal.

Hasič 2: Pro mě je největším problémem to, že vzdělávací a výcviková zařízení jsou strašně daleko od našeho územka, člověk cestuje několik hodin a nedej bože, když nedostane služebák a cestuje hromadnou dopravou, což se mi taky během kariéry stalo. Trošku mě taky na nastaveném stavu štve, že kurzy jsou v mnoha případech určeny jen pro příslušníky, kteří jsou ustanoveni na funkci, ke které je kurz potřeba. Abych uvedl příklad. Já jako hasič bych si rád udělal velitelský kurz. Abych nasbíral nějaké zkušenosti. Ale nemohu, protože nejsem zařazen na této pozici. Podle mě, kdybych měl tento kurz absolvovaný, tak se mi otevírá možnost lepšího kariérního postupu.

Hasič 3: Podle mě každýho hasiče v Ústeckém kraji štve to cestování. Nejbližší vzdělávací a výcvikové zařízení je ve Zbirohu, ale stejně je to 2 hodiny cesty. Další jako je Frýdek nebo Brno je epizoda sama o sobě. Člověk už tam jede otrávený, protože ta cesta je prostě hrozná. To je pro mě úplně něco, co bych klasifikoval jako největší minus. Bohužel s tím asi nic nejde dělat.

11. Upřednostňujete účast na kurzech ve vzdělávacích a výcvikových zařízeních MV nebo formou E-learningu a praxe u své jednotky? Uveďte důvody.

Hasič 1: Já radši E-learning a to proč jsem již zmiňoval. Ono, když nad tím člověk přemýšlí, tak každá z variant má něco do sebe. Ale je to asi o pohodlnosti člověka.

Hasič 2: Když to dám na misky vah, tak je to půl na půl. Možná malinko převažují školící a výcviková zařízení.

Hasič 3: Jednoznačně E-learning, jak jsem již uvedl, ta cesta mě zabíjí. Navíc na našich územkách používáme během kurzů techniku, kterou obvykle nepoužíváme, což je podle mě důležité.

12. Uveďte výhody a nevýhody obou variant.

Hasič 1: Když začnu E-learningem, tak беру to, že si to člověk zmákně z pohodlí vlastní stanice. Na druhou stranu vím, že ne každý to dělá poctivě. Mnoho těch elektronických kurzů se dá, jak bych to řekl slušně... ošulit. Další nevýhodou je to, že člověk sedí sám u kompu a není v kolektivu s ostatními kolegy. Takže jak říkám, oboje má svý.

Hasič 2: U E-learningu postrádám ten kontakt s ostatními kolegy, kdy si na kurzech vzájemně vyměňujeme zkušenosti, které jsme během praxe získaly. Ale je to vykoupený tou dlouhou cestou do těch školících a výcvikových zařízeních. E-learning je podle mě v mnoha případech přehlednější než výklad. Ono má prostě oboje svý pro a proti.

Hasič 3: Stručně. E-learning – doma, v klidu na stanici v rámci směny. Jediné, co mi tam chybí je trošku víc poznatků z praxe a že u toho kompu sedí člověk sám. V tom vzdělávacím zařízení se člověk pobaví i s příslušníky z jiných krajů a můžeme si vyměňovat poznatky a zkušenosti.

13. Je dle Vašeho názoru důležitější teoretické vzdělávání nebo je důležitější klást důraz na praktické formy vzdělávání?

Hasič 1: Podle mě je důležitější praxe. To, co se vyučuje, například ve škole, kterou jsem vystudoval, se rozchází v mnoha případech s realitou, kterou zažívám během své praxe. Praxe a neustálé opakování praktických věcí je to gró ve vzdělávání nás příslušníků.

Hasič 2: Ono by to mělo být asi vyvážené. Teorie jde ruku v ruce s praxí. Současný stav je podle mě nastaven tak, aby se obě strany navzájem prolínaly. Dobře profesně vzdělaný hasič by měl ovládat dobře teorii. Ať už od právních norem a různých interních předpisů až po teorii postupů při různých zásazích. A to by se mělo prolínat do jeho praxe. Tu bych měl v průběhu svého profesního života taky rozvíjet, a hlavně předávat i mladším, myslím tím hlavně služebně mladším kolegům.

Hasič 3: Myslím si, že by to mělo být nedělitelný. Je potřeba v některých věcech teoretická část, někdy zase víc praktická. Zaleží zrovna na tématu vzdělávání.

14. Důležitým aspektem profesního vzdělávání příslušníků HZS je pravidelná odborná příprava. Jak odborná příprava probíhá?

Hasič 1: Odborná příprava probíhá na každé šichtě. Velitel na každou z nich vybere témata, která jsou určená na daný měsíc. Prostě si celá směna sedneme a školíme se, dalo by se říct takovou formou diskuze navzájem. To je naše taková běžná rutina.

Hasič 2: Dle mého názoru je pravidelná odborná příprava jeden z nejdůležitějších aspektů vzdělávání příslušníků. Funguje to vlastně tak, že odborná příprava je denním chlebem hasičů na směnách. Odborná příprava je předepsaná v trvání 30 hodin na měsíc. Jednoduše jde spočítat, že když sloužíme deset šicht za měsíc, tak to v průměru vychází na 3 hodky na směnu. Témata na směnu vybírá velitel směny. Potom si sedneme všichni ke stolu a buď velitel nebo někdo, koho určí, se toho ujme. U nás to chodí takovou formou diskuze, kdy i zhodnotíme teorii a porovnáme ji s praxí, kterou zažíváme u výjezdů. Nedílnou součástí odborné přípravy je i příprava fyzická. Každý příslušník by se jí měl věnovat dvě hodiny každou směnu.

Hasič 3: Součástí pravidelné odborné přípravy je každou směnu fyzická příprava příslušníků v trvání dvou hodin. A pak jsou předepsaná témata, která se musí za měsíc proškolit. U konkrétních témat je i uvedená časová dotace.

15. Naplňuje odborná příprava Vaše očekávání?

Hasič 1: Odborka, tak jak je pořádá můj velitel směny, mi vyhovují. Naučím, doučím nebo si zopáknu dost věcí, které potřebuji u zásahů. Některá témata jsou zábavná, některá mě třeba nebaví. Beru to ale jako nutné zlo, protože člověk nikdy neví, kdy se mu to bude hodit.

Hasič 2: U nás na směně to máme nastavené, myslím si, až moc dobře. Už jsme dlouhá léta ve stejném složení šichty. Takže odborka je pro nás taková rutina. Podle mě to je nejlepší způsob vzdělávání příslušníků. Směna si sedne a vzdělávají se příslušníci mezi sebou. Hlavně se učí vzájemné spolupráci.

Hasič 3: Odborná příprava? Občas ano, občas ne. Záleží na konkrétní probírané látce. Vyskytují se tam věci, které člověk za svou dlouholetou praxi už zná a mnohokrát je slyšel. Přínosem je, když tam jsou věci, jako fotovoltaika a další různé moderní technologie.

16. Jmenujte nějaká pozitiva provádění odborné přípravy.

Hasič 1: Pozitivem je to, že ji děláte doma. Myslím tím na vlastní hasičárně. A s lidmi, které znáte, a hlavně s nimi pracujete během těch zásahů.

Hasič 2: Odborka probíhají v přirozeném prostředí příslušníků, což jsou požární stanice. Myslím si, že mezi chlapy na šichtě během toho nedochází k nějaké trémě nebo nervozitě. Takže si myslím, že hasiči mají klid na to, aby se mohli v tomhle ohledu vzdělávat.

Hasič 3: Pozitivita odborné přípravy je, že se seznámíte s různými tématy, která se tam objevují. Dále s novými věcmi, které se u sboru objevují. Dnešní společnost se automatizuje a my na to v rámci vzdělávání musíme reagovat.

17. Když byla zmíněna pozitiva, našel byste na současném stavu provádění odborné přípravy i nějaká negativa?

Hasič 1: Za mě jsou nějaká témata špatně a nesrozumitelně zpracovaná. Ale jak to děláme v kolektivu, tak si to vždy navzájem vysvětlíme. Někdy i ten rozsah toho daného tématu je celkem přehnaný. Šlo by to třeba zpracovat přehledněji.

Hasič 2: Za mě je velkým minusem, ta časová dotace, těch 30 hodin. Jako 3 hodiny za směnu jsou v pohodě. Ale když pak během směny máte hodně zásahů a takových směn je během měsíce několik, tak se odborka během směny nestíhají. Tak pak ke konci měsíce je nereálné všechno doškolit. Takže se to prostě buď udělá jen tak letem světem nebo se prostě

nějaká témata vynechají a jen se podepíší, že se udělala. Prostě se to musí nějak udělat, protože ten rozsah odborné přípravy je jasně dán a musí se dodržovat.

Hasič 3: Nezáživná a stále se opakující témata, která člověk zná jako básničku. Na druhou stranu, opakování je matkou moudrosti.

18. Spolupracujete v rámci odborné přípravy s ostatními složkami IZS?

Hasič 1: Ano. Jednou za čas máme taktická cvičení se složkami IZS. Pak taky, například záchranka nám dělá školení týkající se zdravotní péče. A ještě nedávno jsme v rámci odborky absolvovali osmi hodinové stáže na záchrance, kdy jsme s nimi jezdili na jejich výjezdy.

Hasič 2: Nejvíce spolupracujeme během taktických cvičení, na které si tyto složky pozveme. Občas nám záchranná služba udělá nějaké to školení, jako například na resuscitaci anebo defibrilátor. Podle mě by se tato spolupráce dala rozvinout i více, protože v mnoha případech záchrannou službu suplujeme, než dojedeme na místo zásahu.

Hasič 3: Ano, spolupracujeme v rámci taktických cvičení, kdy se dělají taktická cvičení IZS. Tato spolupráce je dle mého přínosná, zejména první pomoc. Dále nás i záchranka pravidelně školí.

19. Obohacují Vás v souvislosti s profesním vzděláváním taktická a prověřovací cvičení?

Hasič 1: Já to beru jako nutný zlo. Taktická a prověřovací cvičení se musí uskutečňovat každoročně. Poukážeme si na chyby, kterých se dopustíme. Ale abych byl upřímný, tak mě to nijak extra neobohatí.

Hasič 2: Taktická a prověřovací cvičení jsou dobrá v tom, že poukáží na chyby, kterých se dopouštíme během konkrétního zásahu, na který cvičení cílí. Občas se v nich rozchází teorie s praxí, ale to je podle mě úplně všude.

Hasič 3: Ano, myslím si že jo. Upozorní se na chyby, které se pak u ostrého zásahu nemusí vyskytovat. Což je dobré.

20. Jak byste zhodnotil jednotlivé aspekty vzdělávacích materiálů (dostupnost, přehlednost, obsah, rozsah, srozumitelnost, aktuálnost)

Hasič 1: Dle mého názoru jsou vzdělávací materiály tvořeny tak, aby je pochopil každý příslušník. Najdou se samozřejmě i výjimky. Ale když něčemu nerozumím nebo mi je něco nejasné, tak se o tom pobavíme s kolegy na šichtě a vždycky to dáme nějak do kupy.

Hasič 2: Materiály, které se k nám na směnu dostanou, jsou podle mě v pohodě. Některé bych možná trochu předělal, aby byly třeba víc srozumitelnější. Ale není to nic, co by se nedalo přelouskat. Hlavně, my to děláme formou kolektivní práce, což je podle mě velký plus.

Hasič 3: No tak, co se týče vzdělávacích materiálů, tak s tím bývá kolikrát problém. Nejdou sehnat nebo zabere dost času je u určitých témat vyhledat. Ale většina je, dle mě, v pohodě a jsou dělané tak, aby každý hasič si z toho alespoň něco odnesl v hlavě.

21. Jaké změny byste navrhl ve vzdělávacím procesu u HZS UK? (organizace, motivace, lektori, podmínky, výběr kurzů, systém přezkoušení...)

Hasič 1: Já bych řekl, že mě úplně nepřísluší navrhopvat nějaké změny. To bych nechal spíš na svých služebních funkcionářích.

Hasič 2: Za mě je systém nastaven tak, aby byl jednak efektivní a za druhé přístupný pro všechny příslušníky sboru. Myslím si, že kurzy vedou zkušení lektori. Možná bych u některých kurzů ocenil více odborníků z praxe. To je asi tak jediné, co mě napadá.

Hasič 3: Změnu bych navrhoval v tom, aby se vyskytovalo v rámci vzdělávání víc praxe, aby bylo více lektorů z praxe. Vyhovuje mi i styl přezkušování, akorát při cyklickém opakování kurzů, by se opakované přezkoušení, mohlo, u více kurzů konat na územních odborech. Jinak asi za mě, nic víc.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Pavel Vasiliak

Obor: Andragogika

Forma studia: prezenční

Název práce: Analýza vzdělávání příslušníků Hasičského záchranného sboru Ústeckého kraje

Rok: 2023

Počet stran textu bez příloh: 40

Celkový počet stran příloh: 14

Počet titulů českých použitých zdrojů: 17

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Víšek Ph.D.